STEPP

MAGAZINE VOOR
PRODUCTIONELE,
ONTWERPENDE
EN TECHNISCHE KRACHTEN
VAN DE BREDE
CULTURELE SECTOR

#23

maart 2017 | 12 €
jaargang 6

TREKKENWANDEN

FREQUENTIES

2000 | 5000 | **Digital 6000** | Digital 9000

Sennheiser Professional Wireless Range

From the Sennheiser Professional Wireless Range.

No compromise in performance.
Whatever you've experienced before—expect more, even under the toughest RF conditions. The outstanding audio quality, rock solid RF wireless transmission and proprietary audio codec from Sennheiser's wireless masterpiece, the Digital 9000, are now available for the most demanding live productions with the Digital 6000.

No compromise for your business.
Digital 6000 is ready to be used with a wide range of Sennheiser and Neumann capsules and antenna solutions, increasing the return on your existing investments. Made in Germany, the two-channel digital wireless receiver features an ultra-wide 244 MHz switching bandwidth and a wide range of connection options, making Digital 6000 a smart, reliable choice for years of professional use.

No compromise in your workflow.
Digital 6000 integrates seamlessly into digital or analogue system infrastructures via Dante, AES-3 or transformer-balanced analogue outputs. Security is ensured by AES 256 encryption. An automatic frequency setup function and dedicated management software (WSM) make for simple, reliable operation.

Discover the entire Sennheiser Professional Wireless Range at ***sennheiser.com/professionalwireless***

SENNHEISER

EDITORIAAL

Beste STEPP-leden,

Zoals jullie ondertussen al weten wil STEPP als steunpunt voor productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector, garant staan voor degelijke ondersteuning van zijn leden en de sector. Dit doen we niet alleen door middel van onze symposia en dit STEPP magazine, maar ook door advies, spreiding van expertise, opleidingen en sensibilisering.

Het informeren is de kerntaak van STEPP. De cultuursector kent vandaag een enorme vooruitgang op technisch en artistiek vlak, maar ook inzake het regelgevend kader. Zo werden onlangs geluidsnormen gelanceerd voor het Brussels gewest. Meer daarover vindt u uiteraard verder.

STEPP is daarnaast een netwerk van professionals. Dat gebeurt zowel op nationaal als internationaal vlak door deelname in een hele resem werkgroepen en projecten. Wat op het internationale vlak onder OISTAT-vlag gebeurt, wordt helder verwoord door Ivo Kersmaekers. En onder meer door deelname aan het OIRA- en ETTE-project blijft STEPP inzetten op een duurzame cultuursector. Wie daar alles wil over horen, zakt op 19 april best af naar de Event & Communication Days in Gent waar Roel Proesmans en Chris Van Goethem een uitgebreide toelichting geven bij beide projecten. Meer info via onze website.

STEPP vertegenwoordigt zijn leden in tal van sectororganisaties en de overheid. Wij werken op deze manier actief mee aan opleidingen, veilige en werkbare infrastructuur, en een bredere erkenning van de beroepen die wij vertegenwoordigen. Op voorzet van STEPP werkt de Vlaamse regering momenteel aan een nieuwe subsidieregeling voor automatisatie van trekkenwanden, wat in een grotere beweging in het veld zou moeten resulteren. Een samenvatting van het voorbereidend studiewerk vindt u eveneens verder in dit nummer.

Veel leesplezier,

Frankie Goethals, *voorzitter*
Bert Moerman, *ondervoorzitter*

3 Editoriaal
6 Dossier trekkenwanden
Bert Moerman
16 Wetgeving frequenties
Glenn Willems
24 Portfolio
Scenografie voor The World Of Charles and Ray Eames in C-Mine Genk
28 Geluidsnormen in Brussel
Roel Proesmans
32 Oistat, de Internationale
Ivo Kersmaekers
40 Toegankelijkheid van de culturele sector
Thomas Desmet
45 OISTAT nieuws
Ivo Kersmaekers
46 Agenda
47 Productnieuws
48 Bedrijfsleden
50 Colofon

© Glenn Willems →

vtm

DOSSIER TREKKENWANDEN

HIJSEN EN HEFFEN IN HET THEATER

Bert Moerman

Vorige zomer nodigde STEPP zichzelf uit op het kabinet van minister van cultuur Sven Gatz. Sedert 2012 zet de Vlaamse overheid in op automatisering van theatertrekken via de investeringssubsidies voor bovenlokale infrastructuur. Als steunpunt voor productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector vinden we dat uiteraard een goede zaak. We pleitten er alvast voor de automatisering van de trekkenwanden te behouden als één van de beleidsprioriteiten. Anderzijds vestigden we ook de aandacht op drempels in het reglement. Die vormen namelijk een belemmering tot het indienen van dossiers, wat zich dan weer vertaalt in een kleine beweging in het veld. We hamerden er in dat opzicht dus op de voorwaarden aan te passen.

Ondertussen krijgt het STEPP-secretariaat nog steeds veel vragen rond trekkenwanden. Beleidsmakers zoeken info rond de definitie van de trekkenwand en het wettelijk kader, technici zoeken achtergrond rond onderhoud en keuring en directies zoeken inhoud om een investeringsdossier te kunnen onderbouwen.
Daarom publiceerden we onlangs de **Verzamelnota Trekkenwanden**. Deze nota probeert alle elementen die spelen inzake trekkenwanden in België te verzamelen en te kaderen, en de nodige achtergrondinformatie te bieden voor elkeen die een installatie exploiteert of een dossier tot mechanisering/automatisering opmaakt. Maar evenzeer vormt deze nota een inleiding voor wie nog nooit van het begrip 'trekkenwand' heeft gehoord of niet weet waarvoor die dan wel nodig is of zou zijn.
In het theater is suggestie een heel belangrijk middel om het publiek mee te voeren in een andere wereld. Theatertechniek is erop gericht deze suggestie te versterken.
Eén van de belangrijkste middelen om dit te kunnen realiseren, is de trekkeninstallatie, de installatie waaraan decordelen of belichting in een theater worden opgehangen. Trekken vormen het voornaamste deel van het hijsmechanisme waarmee medewerkers achter de schermen de bewegende onderdelen, doeken en panelen (decors) boven het toneel kunnen bedienen. Een trekkeninstallatie is dus een theatertechnische installatie voor het ophangen en verticaal verplaatsen van lasten boven personen.

De met de hand aangedreven trekkenwanden, handtrekken, zijn in de periode 1997-2005 in Nederland vrijwel allemaal vervangen. In België wensen velen ook deze omslag te maken zodat hun handtrekken vervangen worden door geautomatiseerde, met elektromotoren aangedreven systemen. Een eenduidig wetgevend kader ontbreekt echter, in die zin dat er - tot spijt van wie het benijdt - geen wettekst bestaat die zwart op wit stelt dat een handmatige trekkenwand moet worden vervangen door een geautomatiseerde installatie, of dat een handtrekkenwand per definitie onveiliger zou zijn.

Om eventueel tot deze conclusie te kunnen komen, voorziet de wetgever zowat in elke wettekst die over veiligheid, en in brede zin "welzijn op het werk", gaat in de term 'risico-analyse'. Alles hangt af van de plaatselijke en specifieke situatie. Op basis van die risico-analyse dient de werkgever, dus in casu ook de uitbater van een schouwburg of cultuurcentrum, gepaste maatregelen te treffen om het welzijn van zijn werknemers te waarborgen.
Dit alles kadert in wat we noemen duurzaam ondernemen: ondernemen met respect voor mens en milieu, zodat we binnen een aantal jaar nog steeds kunnen doen wat we graag doen: theater mee mogelijk helpen maken.

Definitie van een trekkenwand

Een **trekkenwand** is spreektaal geworden voor: 'een theatertechnische hijsinstallatie - voor het verplaatsen van vrijhangende lasten boven personen'. Het is een verzamelnaam voor diverse 'trekken', waarbij het woord 'wand' in de samentrekking nog verwijst naar de situatie van de handtrekkenwanden, waarbij het decor door middel van touwen en tegengewichten handmatig in beweging kon worden gebracht, met behulp van een langs één van de muren lopend systeem van geleide gewichten. De hedendaagse trekkenwand is vrijwel altijd gemechaniseerd. We spreken dus ook van een 'mechanische trekkenwand' (MT). Indien deze mechanische installatie ook is voorzien van automatisering spreken we van een 'geautomatiseerde mechanische trekkenwand' (AMT). Specialisten spreken liever over 'de trekkeninstallatie'. Dat is een verzameling van 'theatertrekken'.

Voor een goede verstaanbaarheid van de problematiek van de handtrekkenwanden is het onderscheid tussen 'hijsen' en 'changeren' primordiaal.

In Nederland, waar het veiligheidsbeleid meer op sectoraal niveau is (of was) georganiseerd, heeft de wetgever geëist dat *ieder* theater met een trekkenwand verplicht is om deze vóór 1 januari 2007 aan te passen aan de regels zoals die te vinden zijn in Beleidsregel 5.2-1 van de Arbowet. Deze is ook wel bekend als 'Norm 2' van de VSCD werkgroep VGW-T (Commissie voor Veiligheid, Gezondheid en Welzijn in Theater). Daarin vond de eis van de Arbeidsinspectie tot terugdringen van de fysieke belasting van de toneeltechnici zijn weerslag.
Er werden richtlijnen uitgeschreven op basis van een generieke risicoanalyse, zonder rekening te houden met de lokale situatie. In Nederland is dit in de praktijk dus neergekomen op een verregaande mechanisatie en automatisering. De trekroedes worden nu veelal door middel van elektromotoren in beweging gezet. Maar in de omringende landen zijn soms ook hydraulische systemen toegepast.
Een andere in het oog springende verandering die op basis van Beleidsregel 5.2 tot stand kwam, is de verplichting om het personeel te scholen. De wetgever verwacht dat de 'operator' van een trekkeninstallatie een Opleiding Trekkenwand heeft gevolgd. Deze opleidingen worden aangeboden als BMT (Bedieningsman Mechanische Trekkenwand) en VBT (Veilig Bedienen van Toneelinstallaties). Over de inhoudelijke kant daarvan woedde jarenlang een forse discussie binnen de sector. De beleidsregel werd in de loop van 2009 vervangen door een door de branche opgestelde Arbocatalogus.
Daarin staat bijvoorbeeld: "De werkgever zorgt voor goede arbeidsomstandigheden tijdens de bediening van een handbediende trekkenwand. Aan bovenstaande wordt voldaan indien:

- er zijn maximaal 20 handbediende trekken per trekkenwand;
- per trek is het te belasten gewicht nooit zwaarder dan 75 kg;
- de kluitenstang is zodanig geconstrueerd dat deze niet meer dan 75 kg aan kluiten kan bevatten;
- het kluitgewicht is nooit zwaarder dan 6 kg;
- voor het verplaatsen van kluiten worden kluitentafels gebruikt;
- hulplieren bij handbediende trekken worden alleen gebruikt als de hulplier aangrijpt op de kluitenstang"
- Het is dus niet zo dat in Nederland geen handtrekken meer mogen gebruikt worden, maar dat het gebruik strikt werd gereguleerd.

Een andere belangrijke bemerking: wanneer in wetteksten gesproken wordt over de handeling 'trekken', dan bedoelt men 'het horizontaal verplaatsen van een last, al dan niet op wielen, door er een trekkracht op uit te oefenen'. Er is nergens literatuur te vinden over het verticaal van boven naar beneden trekken en de belasting daarvan op het lichaam. Het bewegingsinstituut in Nederland bv. gaat er van uit dat dit niet meetbaar is.

'Hijsen' vs. 'changeren'

Voor een goede verstaanbaarheid van de problematiek van de handtrekkenwanden is het onderscheid tussen 'hijsen' en 'changeren' primordiaal. **Hijsen** betreft 'het opheffen of verplaatsen naar een hogere positie'. Het wordt ook soms gedefinieerd als 'iets in opwaartse richting trekken, al dan niet middels een hijswerktuig' of 'het verticaal verplaatsen van vrij hangende lasten'.
Changeren is het uitvoeren van een changement, of het wisselen van het decor tijdens de voorstelling. Er is een onderscheid te maken tussen vloer- en kapchangementen. Bij een vloerchangement wordt een staand decorstuk gewisseld. Bij een kapchangement wordt het hangende decor gewisseld en worden decors geborgen in de toneeltoren (ook wel de kap genoemd). Dit gebeurt met de hijsinstallatie (de trekkenwand).
Bijkomend aspect bij kapchangementen is dat, om een changement zo onopvallend mogelijk uit te kunnen voeren, er gebruik wordt gemaakt van het donker. Bij een black-out moet het publiek, dat naar een fel verlicht toneel zit te kijken, nog wennen aan het donker, terwijl de technici al de hele tijd

in het donker staan en dus niet hoeven wennen, zij zien dus wat ze doen. Om de veiligheid te vergroten bij kapchangementen worden er soms infraroodcamera's gebruikt.

In de functie van de trekkenwand dient dus onderscheid te worden gemaakt tussen installaties die puur bedoeld zijn om lasten boven personen te hangen (bv. belichting, 'vast' decor, geluid…) en installaties die ook als doel hebben om te changeren tijdens de voorstelling. De hoogte van de toneeltoren (de relatie tussen de vrije hoogte boven het toneel en de hoogte van de toneelopening) is hierin een bepalende en beperkende factor. Het moet immers mogelijk zijn een decorstuk uit het gezichtsveld te doen verdwijnen. Daarvoor moet de toneeltoren minstens 2.5 maal de hoogte van de toneelopening hebben.

Elementen in de risicoanalyse van de trekkenwand

Om een zinnige risicoanalyse van een trekkenwand te kunnen maken, moet met een groot aantal factoren rekening gehouden worden. Die factoren gaan verder dan het zuiver technisch functioneren van de installatie. In de eerste plaats moet er een duidelijk beeld geschapen worden van het gebruik. Het is immers zo dat, in tegenstelling tot traditionele industriële installaties, een trekkenwand niet in continu gebruik is, maar dat het gebruik sterk afhangt van de voorstellingen die zullen plaatsvinden.

Standaard komen voor risicoanalyse de McKinney-factoren 'waarschijnlijkheid', 'ernst' en 'blootstelling' naar voor, waarbij het risico wordt uitgedrukt in een risicoscore die het product is van deze 3 factoren. Omwille van het niet-continu gebruikskarakter van trekkenwanden worden daarnaast best wegingsfactoren per handeling in rekening gebracht voor 'duur', 'moeilijkheidsgraad' en 'ervaring'.

Een eerste parameter is een analyse van de voorziene programmatie. Het gebruik van de installatie is afhankelijk van de programmatie, de voorstellingen die men wil brengen. Hierbij zijn belangrijke factoren welk soort voorstellingen wenst men te programmeren (dans, theater, muziek, enz.), welke speelfrequentie men verwacht (aantal voorstellingen per week/maand) en welke wisselfrequentie wordt gehanteerd (hoeveel avonden zal er gespeeld worden voor elke opbouw/afbouw). In een volgende stap kan men dieper ingaan op de technische eisen die de voorziene producties stellen. Dit kan eventueel gebeuren aan de hand van een steekproef in een gelijkaardige ruimte. Hebben de producties enkel behoefte aan het hijsen van lasten, of moeten de lasten ook gechangeerd worden? In beide gevallen moeten er een aantal vragen worden beantwoord: hoe groot is het speelvlak dat moet bestreken worden met de trekkeninstallatie? Hoeveel gewicht moet er gemiddeld worden ingehangen per opbouw? Wat

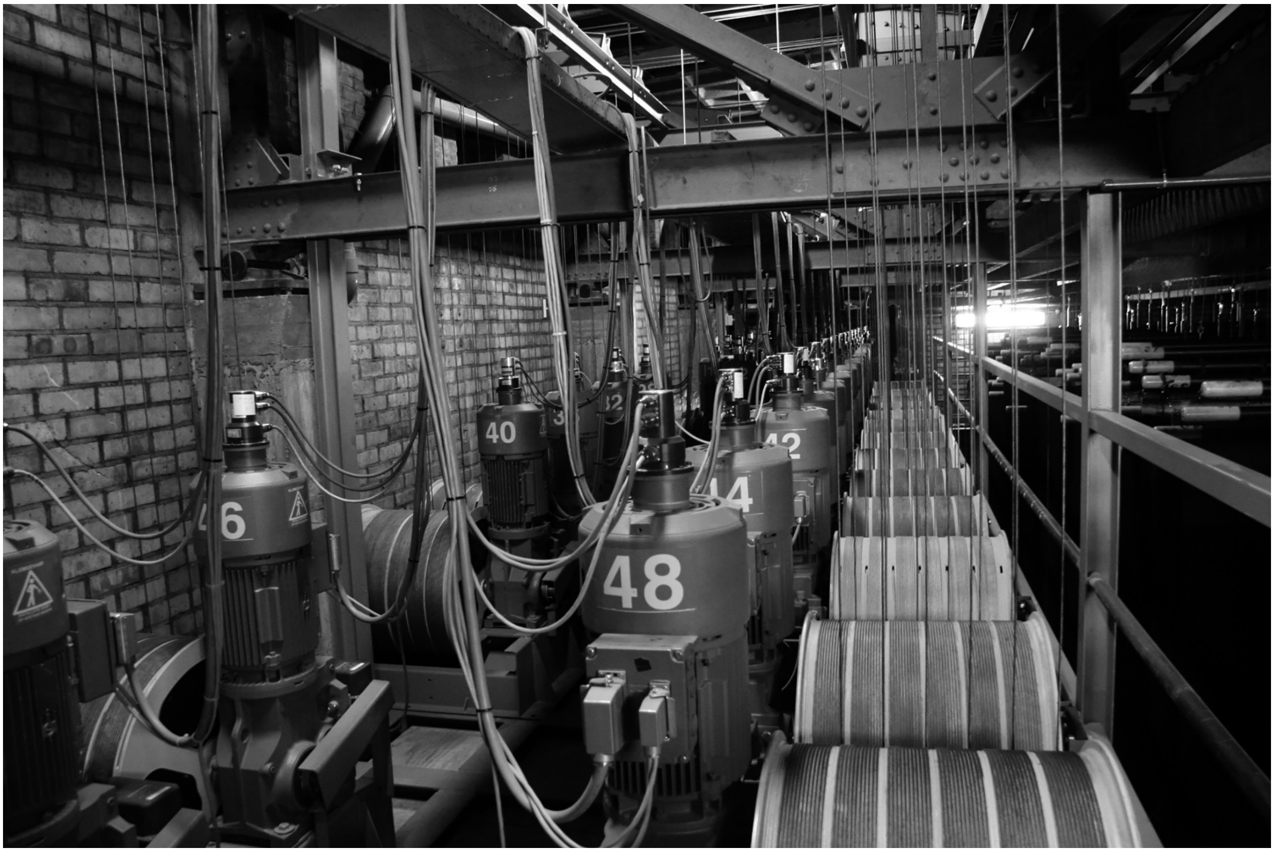

is het maximum in te hangen gewicht van een voorstelling? Dienen er regelmatig trekken te worden gekoppeld en zijn er dus decorstukken die aan meerdere trekken moeten worden gehangen omdat ze te zwaar zijn of omdat ze ophangpunten in een driedimensionaal vlak nodig hebben? Worden er hoge decors gehesen, waarbij deze van horizontale naar verticale positie moeten worden getrokken? Dienen er regelmatig werkzaamheden te worden uitgevoerd op het grid (bv. tuien van trekken, plaatsen van punttrekken…)?
Indien er verwacht wordt dat er changementen nodig zijn (en er voldoende hoogte is om deze uit te voeren) zijn er nog een aantal bijkomende vragen: wat is het gemiddelde aantal changementen per productie? Wat is de gewenste maximum snelheid van de changementen? Hoeveel technici wenst men in te zetten per productie?
Een trekkenwand moet uiteraard bediend worden. Om dit op een veilige manier te doen, moeten er technici met een voldoende competentieniveau beschikbaar zijn. De types en competenties van gebruikers zijn dus een even relevant element in de risicoanalyse. Wat is de training/opleidingsgraad van het voorziene personeel? Is het gebruik voldoende om ervaring en routine op te bouwen? Is er continuïteit en welk statuut heeft het personeel: vast personeel/freelance/vrijwilliger/stagiair?
Aan de hand van bovenstaande gegevens kan men de maximum belasting van de installatie bepalen voor verschillende types. Voor alle types zijn volgende zaken relevant: hoogte van de toneeltoren, maximum belasting van de toneeltoren (het bouwkundig geheel), aantal trekken, maximale verdeelde last per trek, maximale puntlast per trek en resultaten van de periodieke keuring (voor bestaande installaties).
Voor een handbediend systeem zijn daarenboven volgende aspecten relevant: maximum laadgewicht per trek, systeem voor het vastzetten van het laadgewicht, aantal en bereikbaarheid van de centers voor het bijladen, al dan niet aanwezigheid van kluitentafels, al dan niet aanwezigheid van een wandscherm, remtype en staat van de ophanging, omloopwielen, kabels, remmen, touwen… (voor bestaande installaties).
Voor een mechanisch systeem komt daarbij nog: bereikbaarheid van de motoren voor onderhoud en interventie, beveiliging tegen overgewicht, beveiliging tegen ondergewicht (wanneer een decor bv. op een ander terecht komt), beveiliging tegen bediening door onbevoegden, mogelijkheid tot afstandsbediening tijdens beweging, mogelijkheid tot noodbediening in geval van technische problemen en de staat van de ophanging, omloopwielen, kabels, motoren… (voor bestaande installaties)
Voor een geautomatiseerd systeem zijn deze vragen (samen met de vorige) relevant: is er voldoende zicht op de beweging

vanuit de bedieningspositie en zijn er voldoende middelen om een degelijk onderhoud te voorzien?
Aan de hand van bovenstaande gegevens kan men de gemiddelde belasting van de technici over een periode berekenen alsook de piekbelastingen. Beide moeten uiteraard binnen de grenzen van het aanvaardbare blijven. Verder moet niet enkel rekening gehouden worden met de bediening van de hijsinstallatie op zich, maar ook met de lasten die hieraan bevestigd moeten worden.

En last but not least zijn er naast de analyse van de installatie nog een aantal meer algemene opmerkingen die een uiteindelijke beslissing in een ruimer kader plaatsen.

- Algemeen dient werk te worden gemaakt van het 'efficiënter maken van ophangstructuren'. Dit betekent niet alleen het al dan niet motoriseren van trekken, maar ook voorzien van vaste bekabeling voor belichting, kabelbruggen en -goten…
- Gevoelsmatig werken: een bediener van een handtrek 'voelt' wanneer een trek blijft hangen. Bij een geautomatiseerde installatie verdwijnt dit 'gevoel' en wordt het risico op schade groter wanneer zich een incident voordoet.
- Budgettair kader: het kostenplaatje voor onderhoud en inspectie van een geautomatiseerde trekkeninstallatie is niet te onderschatten. Anderzijds is goed onderhoud en gedetailleerde inspectie van primordiaal belang om de installatie te allen tijde veilig te laten werken.
- Naast de trekkeninstallatie verdienen ook andere aspecten van het podiumtechnisch werk veel aandacht inzake ergonomie: het begint met goede laad- en losfaciliteiten, aandacht voor de verhandelbaarheid van decors en materialen en maximaal gebruik van transportmiddelen.
- De budgettaire druk in de cultuursector noopt mensen meer en meer alleen te werken. Ook het inschakelen van vrijwilligers en stagiairs is meer norm dan uitzondering. Voor nieuwe infrastructuren dient daarom goed te worden afgewogen of een trekkenwand de beste keuze is. Misschien kan je beter opteren voor een andere ophangstructuur. Bepalende aspecten daarin zijn dan de hijshoogte (toneeltoren of niet), hijssnelheid en type last (enkel beweging voor opbouw/afbraak of noodzaak van changementen), het aantal producties en hoeveelheid te changeren last, de budgettaire context in relatie tot de exploitatiekost en de beoogde gemiddelde levensduur. Mogelijke alternatieven, elk met zijn voor- en nadelen, zijn een vast grid, bruggen, een tension grid, trekken (manueel, gemotoriseerd of automatisch) en trussen aan kettingtakels (vast of op loopkat).

Musculoskeletale klachten

Terloops is het even belangrijk aandacht te schenken aan de gemiddelde belasting van de technici over een periode en de piekbelastingen. Naar de specifieke belasting van technici bij het bedienen van de handtrekkenwand is vreemd genoeg wereldwijd nog geen onderzoek gevoerd. Er wordt bijvoorbeeld geopperd dat de tussenwervelschijven eerder ontlast dan wel belast worden bij het bedienen van de trekkenwand en dat de fysieke belasting dus enkel bij het tegenladen van de trekken optreedt.

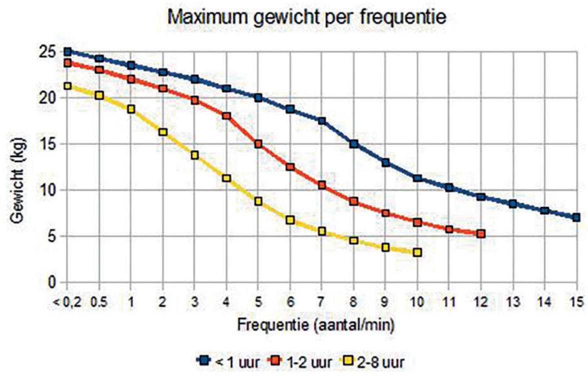

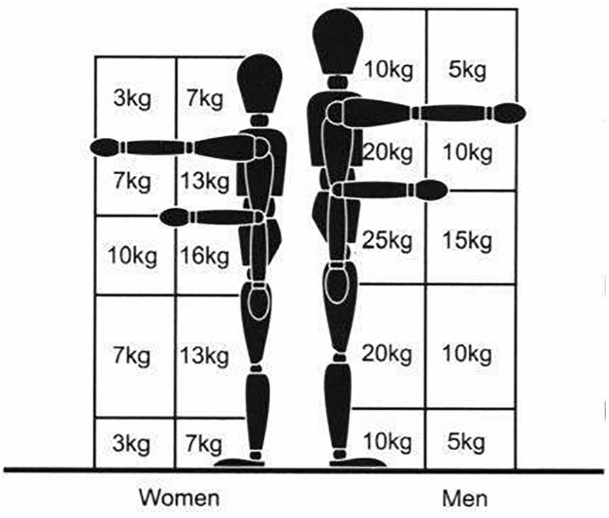

Bron: www.ergonomiesite.be

Los van een volledige studie van de problematiek kan men op basis van bovenstaande grafieken echter wel al stellen dat het maximale gewicht van een 'broodje' (te laden tegengewicht) à rato van 6 handelingen per minuut en totale duur 1-2 uur (opbouw + afbouw) max. 12,5 kg mag bedragen. Op basis van de rechtse tekening is het afhankelijk van de exacte laadomstandigheden of het gewicht van 1 broodje nog lager moet zijn of niet.
Het verdient dus sowieso aanbeveling dat bij een manuele trekkenwand broodjes beschikbaar zijn in verschillende gewichten, dat deze op een zo ergonomisch mogelijke manier gestockeerd zijn (kluitentafels, tafelkarren…) en dat de juiste instructies worden meegegeven aan de trekkenwandoperatoren.

Wetgeving, normen en praktijkrichtlijnen

Wie wil kan worden platgebombardeerd met wetten, normen en praktijkrichtlijnen inzake hijstechniek. De verzamelnota geeft een grote opsomming. Willen we kijken naar een specifieke tekst rond trekkenwanden, dan komen wel al snel bij de Duitse Industrie Normen uit. Normen DIN 56950-1 en **56921-1 komen dan dichtst in de buurt, maar zoals dat gaat met Europese wetgeving moet elke lidstaat deze ratificeren en omzetten in nationaal geldende wetteksten.**

De CEN/TC 433-werkgroep probeert alvast in het bos der wetgeving de bomen terug zichtbaar te maken en werd opgericht om een set standaarden te ontwikkelen voor machinerie, technische installaties en gereedschap in de entertainmentindustrie om internationale handel en het toeren van producties binnen Europa te vergemakkelijken.

Keuring en indienststelling

De keuringsverplichtingen voor hijsinstallaties worden in België geregeld cfr. de artikelen 280 en 281 van het ARAB. Het betreft enerzijds 'indienststelling' en anderzijds 'periodieke keuring van hef- & hijswerktuigen'.

Een indienststellingsonderzoek moet gebeuren vooraleer het toestel in dienst wordt gesteld en na elke omvorming ervan waardoor zijn kenmerken, wat de veiligheid van het gebruik ervan betreft, kunnen gewijzigd worden. Een Externe Dienst voor Technische Controle (EDTC) gaat dan na of alle delen van de inrichting een voldoende weerstand vertonen door statische en (dynamische) bedrijfsproeven en wanneer het nodig is door alle bijkomende onderzoeksprocédés en controles, gegrondvest op de regelen der kunst ter zake. Ook gaat men na of er geen slechte afwerking valt te bespeuren, of de werking van het toestel en zijn aanhorigheden geen enkele oorzaak van gevaar vertoont en of er voldaan is aan al de reglementaire voorschriften aangaande de veiligheid.

Minstens om de twaalf maanden worden die hefwerktuigen onderworpen aan een nauwkeurig en volledig onderzoek (periodieke keuring), uitgevoerd door een erkend organisme. Dit onderzoek omvat in het algemeen een controle van al de delen welke zonder voorafgaand demonteren te bereiken zijn. Daarenboven moeten de kabels, kettingen, haken, stangen, schijven, zwengels, remmen, slagnokken en andere om het even welke delen die ten opzichte van de veiligheid, van belang zijn tenminste om de drie maanden onderzocht worden.

Tijdens het keuren van hijsmiddelen wordt er een **administratieve keuring** en een **technische keuring** gedaan. De administratieve keuring omvat het nazicht op de aanwezigheid van een CE-markering, de geldigheid van de EG-verklaring van overeenstemming, de gebruikshandleiding en het identificatieplaatje van de fabrikant.

Tijdens het technisch keuren van hijsmiddelen door een

keuringsorganisme wordt er veel aandacht geschonken aan eventuele flagrante of in het oog springen tekortkomingen die het vermoeden van veiligheid in vraag kunnen stellen. Dan gaat het over de functionele werking van de veiligheids- en bedieningsinrichtingen, stabiliteitsaspecten met betrekking tot de opstelling en montage, aansluiting van de energievoorziening, toegang tot het hefwerktuig en beveiliging van openingen, onderzoek van lastbegrenzing en de algemene staat van de onderdelen, mechanismen, geraamte, rolbanen en kabels (slijtage, vervorming, corrosie…).
Na elke keuring dient het keuringsorganisme een **keuringsattest** af te leveren dat naast de datum van het onderzoek de resultaten van het onderzoek bevat die een veilig gebruik van het toestel al dan niet bevestigen.

SIL2 vs. SIL3

Safety Integrity Level, afgekort SIL, is een normatieve methode voor de beoordeling van elektrische, elektronische en programmeerbare elektronische systemen met betrekking tot de betrouwbaarheid en veiligheid van de procesvoortgang. Normering bepaalt dat processen systematisch beoordeeld moeten worden, zodat duidelijk wordt wat de kans op een gevaarlijk falen is, en wat de gevolgen daarvan kunnen zijn. Denk bij gevolgen bijvoorbeeld aan verwonding of overlijden van medewerkers, passagiers of bezoekers. Deze classificatie wordt gewoonlijk toegepast op arbeidsveiligheid, procesveiligheid, milieuveiligheid en soms ook voor financiële veiligheid.
Om het voorgeschreven SIL te halen, moet een integrale analyse gemaakt worden van wat kan falen en van de kans op dat falen. Dat leidt tot onderbouwde en specifieke eisen aan apparatuur (hardware) en programmatuur (software) en procesmanagement. Zoveel mogelijk onderdelen van de apparatuur moeten bijvoorbeeld faalveilig uitgevoerd worden, wat betekent dat bij een falen geen onveilige situatie ontstaat. Consequentie daarvan is vaak dat het falen van een onderdeel leidt tot het stoppen van een proces. Daarom is het al snel nodig om apparatuur redundant (dus meervoudig) uit te voeren. Voorbeelden van maatregelen om betrouwbare programmatuur te ontwikkelen zijn het strikt hanteren van ontwerp-, ontwikkel- en testprocedures.
Het op de markt brengen en implementeren van dergelijke systemen is aan strenge regelgeving onderworpen. Er is een certificering vereist en om die te krijgen is het nodig om te verifiëren of het geheel van de regeling voldoet aan het gestelde van de classificatie. Het betreft dan een verificatie van het geheel: de apparatuur, de programmatuur, de besturing, enzovoorts. Certificeringen worden uitgevoerd door een 'Notified Body'.
Dat is nu net wat de trekkenwandcomputer zo'n uitdaging

maakt: de combinatie van hijsen boven personen, veelal in het donker en met het aspect 'the show must go on' in het achterhoofd. In deze zin zou je kunnen stellen dat installaties die enkel dienen om te hijsen en niet te changeren tijdens een voorstelling dienen te voldoen aan SIL2 en dat installaties waarmee tijdens een voorstelling changementen worden uitgevoerd boven personen dienen te voldoen aan SIL3. Concreet vertaalt SIL3 zich o.m. in volgende aspecten: dubbele – onafhankelijk van elkaar werkende – remmen, slapkabelbeveiliging, lastbewaking, hogere veiligheidsfactoren in de berekening van de gebruikte materialen, het redundant uitvoeren van alle sturingscomponenten en een hele resem grote en kleine aandachtspunten.

Het subsidiëren van infrastructuren van cultuurcentra is een vestzak-broekzak operatie tussen overheden.

Subsidies

Om de eigen culturele infrastructuur te beheren doet de Vlaamse overheid beroep op het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI). Het FoCI treedt op als bouwheer voor de eigen accommodaties van de Vlaamse Gemeenschap in de sectoren Cultuur en Jeugd voor een dertigtal gebouwen. De Vlaamse overheid verleent echter ook investeringssubsidies voor grote (stedelijke) en sectorale accommodaties in de sectoren jeugd en cultuur. Voor de beleidsperiode 2012-2016 kunnen er o.a. subsidies worden aangevraagd voor automatisering van theatertrekken of digitalisering van filmprojectie.
De huidige voorwaarden hebben te weinig effect op de huidige toestand gezien de zeer specifieke voorwaarden. Tot nu toe zijn er relatief weinig dossiers geweest omdat de criteria moeilijk te matchen zijn aan de noden. De technische criteria dekken niet de brede noden die Vlaamse kunstenlandschap typeert. STEPP formuleerde daarom een aantal voorstellen tot verbetering.
De **verbetering van de ergonomie en de veiligheid** van de werknemer, in een kader van duurzaamheid en duurzame investering, kan als vertrekbasis gebruikt worden. Dit moet dan door de aanvrager aangetoond worden in een dossier waarin de huidige en toekomstige toestand beschreven is in een aanvraagdossier. De vooropgestelde wens moet de transitie zijn van een **handmatig aangedreven hijsinstallatie naar een gemotoriseerde hijsinfrastructuur** zodanig dat er veilig en ergonomisch kan gewerkt worden.

Het veilig werken conform de Belgische en Europese vigerende wetgeving en normen is dringend aan de orde. Hier zijn de **dubbele reminstallaties** belangrijk als aan te tonen parameter in een dossier. Nog al te vaak worden nieuwe installaties daar niet van voorzien met een onveilige situatie als gevolg.
De hijssnelheid is niet zo relevant voor de verbetering van de ergonomie. Die is enkel relevant voor de snelheid van changementen of in functie van de hoogte van de toneeltoren. Als de snelheid hoog is met een kleine afstand omwille van een lage toneeltoren kan dat net ook gevaarlijk worden. We pleiten ervoor om in het aanvraagdossier een **goede relatie** te vragen met de bouwkundige parameters van het podium in relatie tot het gebrachte programma.
De stipulatie van 20 cm aftand tussen de trekken is niet meer relevant in deze tijden, dat had te maken met standaard operagebouwen naar Duits model die moesten kunnen rekenen op een bepaalde referentiële flexibiliteit in een landschap. Dit geldt niet voor vele huizen uit het Kunstendecreet. Bijvoorbeeld: sommige concertzalen hebben geen trekken nodig om de 20 cm maar vijf stuks van degelijke en zwaardere hijscapaciteit van 500 kg. Het gewicht van 300 kg is dus ook beperkend voor de installaties van de huizen die in het kunstendecreet werken. We pleiten er voor om in het aanvraagdossier te vragen om aan te tonen dat er een **evenwichtige verdeling** is van de trekken in functie van de bouwkundige en programmatorische omstandigheden. Deze flexibiliteit is nodig om interessante installaties te bouwen en maakt de installaties ook een pak goedkoper. Met dezelfde middelen zouden er veel meer plaatsen gemotoriseerd kunnen worden door deze aantoonbare flexibiliteit toe te staan.
Het subsidiëren van infrastructuren van cultuurcentra is een vestzak-broekzak operatie tussen overheden. We vragen ons af of bijvoorbeeld, het stedenfonds hier iets in kan betekenen? Als er inbreng van hen zou zijn, als het over CC's gaat, dan kunnen er met de huidige middelen **meer installaties** uitgevoerd worden.

Branchedocumenten & presentaties

Naast bovenstaande omvat de verzamelnota ook heel wat links naar branchedocumenten en presentaties die meer inzicht in de trekkenwand moeten bieden. Ook de themapagina 'scènetechnieken & decor' op de STEPP-website is steeds een goede aanzet. Daar kan je ook de volledige verzamelnota terugvinden. Reacties en aanvullingen (we zijn nog steeds een steunpunt van en voor leden) mag u sturen naar info@stepp.be. ■

Lees de volledige verzamelnota hier

Together everyone achieves more.

check out our new **webstore!**

Op momenten dat er niets fout mag gaan, moet u blindelings kunnen **vertrouwen** op uw audiovisuele partner. **Ervaren professionals** die uw wensen en verwachtingen omzetten in een excellente service, waar en wanneer u dat wilt. Auvicom Group **verkoopt en verhuurt** audiovisueel en presentatiemateriaal om van uw event een onvervalst succes te maken. Koppel daar de **flexibele assistentie** van onze **gespecialiseerde technici** aan en slaap vanaf nu op beide oren.

Dacht u dat de perfecte AV-partner niet bestond? Iedereen kan zich natuurlijk vergissen...

Auvicom group

suikerkaai 40d /// Industriezone 3a
1500 halle /// +32 2 380 10 44
info@auvicom.be /// www.auvicom.be

WHAT'S THE FREQUENCY, KENNETH?

Glenn Willems

Programme Making and Special Events, kortweg PMSE, staat voor de sector waar gewerkt wordt aan toneelvoorstellingen, festivals, concerten, tv-programma's, corporate events en dergelijke. Men kan zich nauwelijks nog dergelijke producties voorstellen waar geen draadloze apparatuur wordt gebruikt: microfoons, in-ear monitoring en intercoms. Deze apparatuur moet voldoen aan een aantal technische en wettelijke vereisten om te mogen worden gebruikt. De vereisten worden per toepassing beschreven in een zogenaamde 'radio-interface specificatie', voor België worden de vereisten voor draadloze PMSE-apparatuur beschreven in specificatie B10.

Het radiospectrum heeft maar een beperkte omvang en tegelijkertijd zijn er een heleboel verschillende gebruikers en toepassingen. Dat houdt in dat er dus nood is aan overleg en coördinatie. De technologie evolueert ook razendsnel waardoor sommige radiotoepassingen overbodig worden (bijvoorbeeld de kuststations voor communicatie met schepen zijn vervangen door satellietcommunicatie) en andere technieken op het toneel verschijnen (bijvoorbeeld GSM, 3G, 4G, WiFi).

Daarom is er binnen de ITU (Internationale Telecommunicatie Unie) regelmatig overleg en evalueert men de heersende noden. Dit gebeurt om de vier jaar tijdens de World Radio Conferences of WRC. De recentste WRC werd gehouden in november 2015 en daar werden voor gebruikers van draadloze PMSE-toepassingen enkele belangrijke beslissingen genomen. Daar komen we verder nog op terug.

In de toewijzing van radiospectrum aan diverse toepassingen spelen er soms grote commerciële belangen. Het zal dan ook geen verrassing zijn dat er achter de schermen behoorlijk wat gelobbyd wordt in de aanloop naar een WRC. De mobiele telecomsector spendeert enorm veel tijd en geld om haar aandeel te vrijwaren. Deze sector heeft ook een enorme financiële draagkracht en een onverzadigbare honger naar nieuw radiospectrum. Want iedereen wil toch mobiel internet, niet?

De afgelopen jaren heeft de telecomsector heel hard geprobeerd om een deel van de UHF omroepband te laten omvormen tot een telecommunicatieband, omdat de UHF-band een aantal heel interessante eigenschappen heeft op het gebied van radiovoortplanting. Vooral voor gebruik binnenshuis biedt UHF een aantal aantrekkelijke mogelijkheden in het kader van mobiele draadloze telecommunicatietoepassingen. Het mag dan ook niet verbazen dat de sector voor een belangrijk deel in zijn opzet is geslaagd.

In de geografische zone die voor ons meest van toepassing is (Europa, Afrika en een groot stuk van Azië) strekte de UHF-omroepband zich tot 1 januari 2016 uit van 470 tot en met 862 MHz. Deze band was onderverdeeld in tv-kanalen van elk 8 MHz breed, genummerd van 21 tot en met 69.

De eerste buit die de telecomsector binnenhaalde was de band 790-862 MHz die sinds 1 januari 2016 exclusief is voorbestemd voor telecomtoepassingen (LTE/4G). Bestaande gebruikers van dit stuk van het spectrum (PMSE en in Wallo-

nië DVB-T omroepzenders) moesten ervoor zorgen dat ze dus ten laatste op 31 december 2015 een nieuw plekje vonden in de overblijvende UHF-omroepband van 470 tot 790 MHz. De Belgische staat incasseerde door de veiling van 790-862 MHz aan drie telecomoperatoren 360 miljoen Euro.
Maar daar bleef het niet bij. Tijdens WRC15 werd beslist dat er nog een bijkomende hap van 100 MHz uit de UHF omroepband zou worden genomen. Ook het deel 694 - 790 MHz zal binnen afzienbare tijd het exclusieve speelterrein van de telecomsector worden. De veiling voor de vergunningen is in België voorzien voor eind 2018. Verwacht wordt dat ergens rond 2020-2021 de bestaande omroepzenders en PMSE-gebruikers deze band zullen moeten verlaten.

Is dit een trend die zich zal blijven doorzetten? Neen. Er is ook nog goed nieuws dat ons bereikte vanuit WRC15, maar zoals alles was ook dat goede nieuws relatief.
Tot 2023 komt een verdere inkrimping van de UHF omroepband niet meer op de agenda van de volgende WRC. In de praktijk wil dit op dit ogenblik zeggen dat we tot ongeveer 2030 de nog resterende band 470 – 694 MHz zullen kunnen blijven gebruiken voor omroep- en PMSE-toepassingen. Dat is 224 MHz, behoorlijk wat areaal.
Maar hoewel het beschikbare spectrum de eerstkomende jaren niet meer zal krimpen, worden we geconfronteerd met het feit dat de RF-honger van een gemiddelde productie nog steeds in stijgende lijn zit. Vrij vertaald: we gaan het resterende spectrum zo efficiënt mogelijk moeten gebruiken.

Draadloze PMSE-toepassingen en Belgische wetgeving

Wat betekent dat nu in de praktijk voor België? Eigenlijk is het principe van regelgeving hierover heel eenvoudig: elke zender die op Belgisch grondgebied wordt gebruikt, moet gedekt worden door een vergunning. Dat geldt voor omroepzenders, walkie-talkies, PMR-radionetten, zendamateurs, maar ook voor draadloze microfoons, GSM (daar zit de vergunning bij de providers), IEM, draadloze intercom…
Maar er zijn een aantal uitzonderingen. Die zijn steevast te vinden bij de zogenaamde Short Range Devices (SRD): zenders met een zeer beperkt bereik. Aangezien de draadloze PMSE-toepassingen ook onder de SRD-toepassing worden gerekend, zijn er een beperkt aantal mogelijkheden om toch zonder vergunning een PMSE-zender in de lucht te krijgen.

Veel heeft te maken met de status die de gebruiker heeft. Een spectrumgebruiker kan een bepaalde status worden toegekend en die status bepaalt welke privileges die gebruiker al dan niet heeft.

In deze context zijn de status van primaire en secundaire gebruiker relevant.

Een primaire gebruiker is een gebruiker die aanspraak kan maken op een frequentie. Dit betekent dat een primaire gebruiker exclusief kan gebruik maken van een stuk toegewezen spectrum. Wordt deze gebruiker gestoord door een andere gebruiker of externe factoren, dan kan de gebruiker de Nationale Controledienst van het Spectrum vorderen om het probleem op te lossen. Bedrijven uit de omroepwereld zijn typische voordelen van een primaire status.

Een secundaire gebruiker wordt op een heel andere manier bejegend door de regels. Secundaire gebruikers maken per definitie gebruik van collectieve frequenties. Dat betekent dat een secundaire gebruiker wel het recht kan verkrijgen om een deel van het spectrum te gebruiken, maar dat geeft geen enkele garantie dat dat bepaalde deel van het spectrum op een gegeven tijd en plaats vrij is voor gebruik. Een secundaire gebruiker kan ook geen aanspraak maken op een bepaalde frequentie of frequentieband, er wordt altijd gewerkt via het principe van NIB/NPB. In mensentaal: een secundaire gebruiker mag een andere gebruiker niet storen en tegelijkertijd geniet dezelfde secundaire gebruiker geen bescherming tegen storingen van buitenaf. Het NCS bellen indien je gestoord wordt is er niet bij. Alle frequenties die niet voor primaire gebruikers zijn gereserveerd, zijn in principe beschikbaar voor PMSE-gerelateerd gebruik.

Het feit dat gebruikers van PMSE-gerelateerde draadloze apparatuur secundaire gebruikers zijn heeft in de Belgische context een belangrijk gevolg. Zoals eerder aangegeven, is de basisregel dat er voor elke zender een vergunning moet zijn. Die vergunning geeft recht op toegang tot een deel van het radiospectrum, maar geeft geen enkele zekerheid over de al dan niet beschikbaarheid van dat stuk spectrum.
Er wordt betaald voor het papierwerk, niet voor een bijkomend privilege. Dit - en het feit dat er toch enkele kleine stukjes spectrum beschikbaar zijn voor licentievrij gebruik - hebben er in België toe geleid dat er heel veel gebruikers zich hebben proberen te nestelen in de licentievrije bandjes. Met alle problemen en stress vandien.

Nu is er de afgelopen jaren behoorlijk wat overleg geweest tussen de spectrumgebruikers, vertegenwoordigd door PMSE enerzijds en BIPT anderzijds. Dat overleg heeft ondertussen al wat vruchten afgeworpen en de meest recente contacten geven ons alle reden om hoopvol naar de toekomst te kunnen kijken.
Eén van de pijnpunten van het oude vergunningsstelsel was dat het niet flexibel was waardoor tijdelijke gebruikers niet konden inspelen op plots wijzigende behoeften. Als het al lukte, was dat meestal een dure grap. Zelfs voor langlopende vergunningen was de kostprijs dikwijls een zware dobber, zeker gelet op het feit dat de vergunningen geen bescherming gaven vergeleken met onvergund gebruik.
Een tijdje geleden heeft BIPT dan ook besloten om de bemerkingen en vragen

vanuit de sector ter harte te nemen en een aantal welkome wijzigingen door te voeren in het vergunningenbeleid voor PMSE-gerelateerde toepassingen. Kort samengevat komt het neer op: lagere prijs, meer flexibiliteit, meer mogelijkheden.

Hoe was het vroeger?

Basisregel: een vergunning is beperkt, zowel in tijd als in plaats. Op zich geen probleem voor een theater, daar worden de zenders op een vaste plaats gebruikt. Gewoon er voor zorgen dat de aanvragen voor verlenging tijdig worden verstuurd en klaar is Klara.
Voor reizende toepassingen was dit een heel ander paar mouwen. Denk bijvoorbeeld aan voetbalverslaggeving. Een freelancer die zijn draadloze micro van wedstrijd naar wedstrijd vergund wilde gebuiken mocht voor elke wedstrijd een nieuwe vergunning aanvragen.
Voor elke aanvraag (nieuwe vergunning of verlenging) was een vast dossierrecht verschuldigd. De hoogte van dat dossierrecht varieerde naargelang het om een tijdige aanvraag ging (minstens 2 weken voor aanvang van de vergunde periode) of om een laattijdige aanvraag.

Voor onze arme sportfreelancer kon dat pijnlijke financiële gevolgen hebben: een uitgestelde wedstrijd die een week later zou worden gespeeld kon wel eens uitdraaien op een vergunning die meer dan 500 EUR kon kosten. Waarvan minder dan 3 EUR vergunnings- en ettelijke honderden EUR dossierkosten. Probeer dat door te rekenen naar de opdrachtgever.
Of: voor een optreden ergens ten lande worden vergunningen voor enkele draadloze microfoons voor een bepaalde subband gevraagd. Bij aankomst ter plaatse blijkt deze helemaal niet bruikbaar te zijn. De microfoons zouden op andere frequenties kunnen worden gebruikt, maar het is zaterdagnamiddag en het BIPT-kantoor is gesloten… Zelfs indien de hoge kostprijs voor een late aanvraag geen probleem zou stellen, kon er op dat moment geen nieuwe vergunning worden geregeld.
Mogelijke oplossing in dat geval? Ofwel uitwijken naar de frequenties die vrij van vergunning mogen worden gebruikt, ofwel radiopiraatje spelen. Mijn spectrum analyzer heeft de afgelopen jaren tal van voorbeelden van beide mogelijkheden getoond…

Hoe is het nu?

Eerst en vooral: het oude vergunningsstelsel kan nog steeds worden gebruikt indien gewenst. Voor sommige toepassingen (maximaal effectief uitgestraald vermogen hoger dan 50mW) is het zelfs nog steeds de enige mogelijkheid. Dat heeft dan vooral te maken met de nood aan coördinatie en controle.

Nu is er de mogelijkheid tot permanente vergunnnigen. Een theater kan nu een vergunning aanvragen voor de zenders die er worden gebruikt. Jaarlijks vernieuwen gebeurt automatisch, er valt een rekening in de bus en indien die tijdig wordt betaald is alles in orde. Geen dossierrechten voor dit soort van verlengingen.

Daarnaast laat het nieuwe systeem toe om vrij beschikbare frequenties te kiezen. Waar je vroeger de pech kon hebben om te stoten op onbruikbare frequenties waarvoor je een vergunning had aangevraagd, is het nu zo dat in principe een vergunning voor de hele UHF-band geldt. Per provincie is er op de BIPT-website een overzicht beschikbaar van welke frequenties er niet beschikbaar zijn wegens gereserveerd voor primaire gebruikers.

De vergunning bestaat nu uit twee delen:
Het deel dat je de toelating geeft om een bepaalde inventaris aan zenders in huis te hebben (hierna genoemd "houdersvergunning");
Het deel dat aantoont dat je weet welke frequenties je in een bepaald geografisch gebied mag gebruiken (hierna genoemd "gebruiksvergunning")
Het is belangrijk om te onthouden dat beide delen samen de vergunning vormen. Het ene deel is niks waard zonder het andere!

Hoe werkt het in de praktijk?

Eerst moet natuurlijk de houdersvergunning worden geregeld. Een aanvraagformulier is te vinden op de BIPT-website: http://www.bipt.be/public/files/nl/21500/2016-02-6_aanvraagformulier_mobiele_verbindingen.pdf
Op dit formulier worden de gebruikers- en facturatiegegevens ingevoerd, evenals de technische eigenschappen van de te vergunnen apparatuur.
Verstuur deze aanvraag (ofwel elektronisch, ofwel per post) naar BIPT. Na verloop van tijd stuurt BIPT een bevestiging met het overzicht van de aanvraag, de technische gegevens en een blad met stickers die de vergunningsgegevens bevatten voor de aangemelde zenders. Deze stickers en een kopie van het overzicht, vormen deel 1 van de vergunning en moeten steeds bij de vergunde apparatuur worden gevoegd (de stickers moeten niet per se op de zenders worden geplakt).

Dan moeten we gaan kijken welke frequenties waar in België beschikbaar zijn.
Stap 1: definieer het werkgebied op een kaartje op de BIPT-website:

http://www.bipt.be/nl/consumenten/radio/micro
Stap 2: klik de zone aan en selecteer de meest recente lijst (in dit geval Limburg, Q1/2017):
http://www.bipt.be/nl/consumenten/radio/microfoons/limburg17-1
Er komt een pdf waarop een frequentielijst te vinden is. De frequenties zijn voorzien van een kleurcode:
Rood: gereserveerd voor primaire gebruikers. Niet beschikbaar
Wit: beschikbaar mits vergunning
Groen: beschikbaar op vergunningsvrije basis
Dit lijstje moet worden afgedrukt en bij de houdersvergunning worden gevoegd. Ontbreekt er één van de twee delen, dan is er geen vergunning aanwezig bij de apparatuur! Dat kan leiden tot inbeslagname van de apparatuur en gerechtelijke vervolging.

Waar hebben we vergunningen nodig en waar mag het zonder?

Zoals eerder al gemeld, zijn er meerdere frequentiebanden beschikbaar voor gebruik door PMSE-gerelateerde draadloze apparatuur. In de praktijk zien we echter dat het overgrote deel van het gebruik zich manifesteert in de UHF omroepband (niet in het minst wegens schaarste in het aanbod van apparatuur voor de overige banden, alhoewel dat stilaan begint te veranderen).
Daarom beperken we ons tot de UHF-band:

Vergunning verplicht:

- 470 - 518 MHz, max. 50 mW ERP, enkel kanalen niet in gebruik door omroepen
- 526 - 534 MHz, max. 50 mW ERP, enkel kanalen niet in gebruik door omroepen
- 542 - 786 MHz, max. 50 mW ERP, enkel kanalen niet in gebruik door omroepen
- 786 - 789 MHz, max. 12 mW ERP

Vergunningsvrij:

- 518 - 526 MHz, max. 50 mW ERP
- 534 - 542 MHz, max. 50 mW ERP
- 823 - 826 MHz, max. 20 mW EIRP (max. 100 mW EIRP voor beltpacks)
- 826 - 832 MHz, max. 100 mW EIRP
- 863 - 865 MHz, max. 10 mW ERP

Wat gaat dat kosten?

Het voornaamste verschil is dat er vroeger voor elke nieuwe aanvraag (ook een verlenging was als een nieuwe aanvraag) dossierrecht werd aangerekend.
Hierbij enkele voorbeelden (cijfers komen van BIPT) tussen het oude en het nieuwe systeem. De prijsgegevens zijn ondertussen anderhalf jaar oud en geïndexeerd, maar dit zou

een indicatie moeten zijn van het verschil tussen het oude en het nieuwe systeem:

Simulatie: 4 microfoons, 3 gebruiksperiodes binnen een jaar
Oude berekening:
Dossierrecht: 3x 148,11 EUR = 444,33 EUR
Licentierecht: 4x 3 maand x 2,78 EUR = 33,36 EUR
Totaalbedrag = 477,69 EUR
Nieuw systeem:
Dossierrecht: 1x 148,11 EUR = 148,11 EUR
Licentierecht: 4x 12 maand x 2,78 EUR = 133,44 EUR
Totaalbedrag: 281,55 EUR
Besparing: 196,14 EUR

Simulatie: dezelfde configuratie, een jaar erna.
Oude berekening:
Dossierrecht: 3x 148,11 EUR = 444,33 EUR
Licentierecht: 4x 3 maand x 2,78 EUR = 33,36 EUR
Totaalbedrag = 477,69 EUR
Nieuw systeem:
Dossierrecht: 1x 0,00 EUR = 0,00 EUR
Licentierecht: 4x 12 maand x 2,78 EUR = 133,44 EUR
Totaalbedrag: 281,55 EUR
Besparing: 344,25 EUR

Wat winnen we ermee als gebruikers?

Hogere graad van flexibiliteit en een kostenbesparing
Wat winnen we er in de praktijk mee?
We blijven de status van secundaire gebruiker behouden
NPB
NIB
Collectieve frequenties
Bottom line: de drempel om buiten 27/29 te gaan wordt aanzienlijk verlaagd.
Risico op interferentie verkleint, beperkte financiële impact, hogere flexibiliteit
Deze prijsberekeningen houden geen rekening met index-aanpassingen of dossierkosten voor late aanvragen.

Work in progress: PMSE<>BIPT
Zoals eerder aangehaald zijn we met de PMSE-werkgroep regelmatig in contact met BIPT. Deze gesprekken verlopen steeds in een open en positieve sfeer. Gelukkig, want er is nog één en ander dat moet worden uitgeklaard.
Er zijn bijvoorbeeld een aantal aspecten die in de wetteksten heel eenduidig zijn bepaald, maar die in de praktijk toch in een grijze zone blijken te liggen en die dus dringend om verduidelijking vragen.

Bijvoorbeeld: een vergunning is persoonlijk en niet overdraagbaar, zo stelt de wet.
Geen enkel probleem indien je als eigenaar de enige gebruiker bent van je apparatuur.
Maar dan duiken scenario's op waar er toch vragen rijzen over de termen 'persoonlijk' en 'niet-overdraagbaar'. Een verhuur-

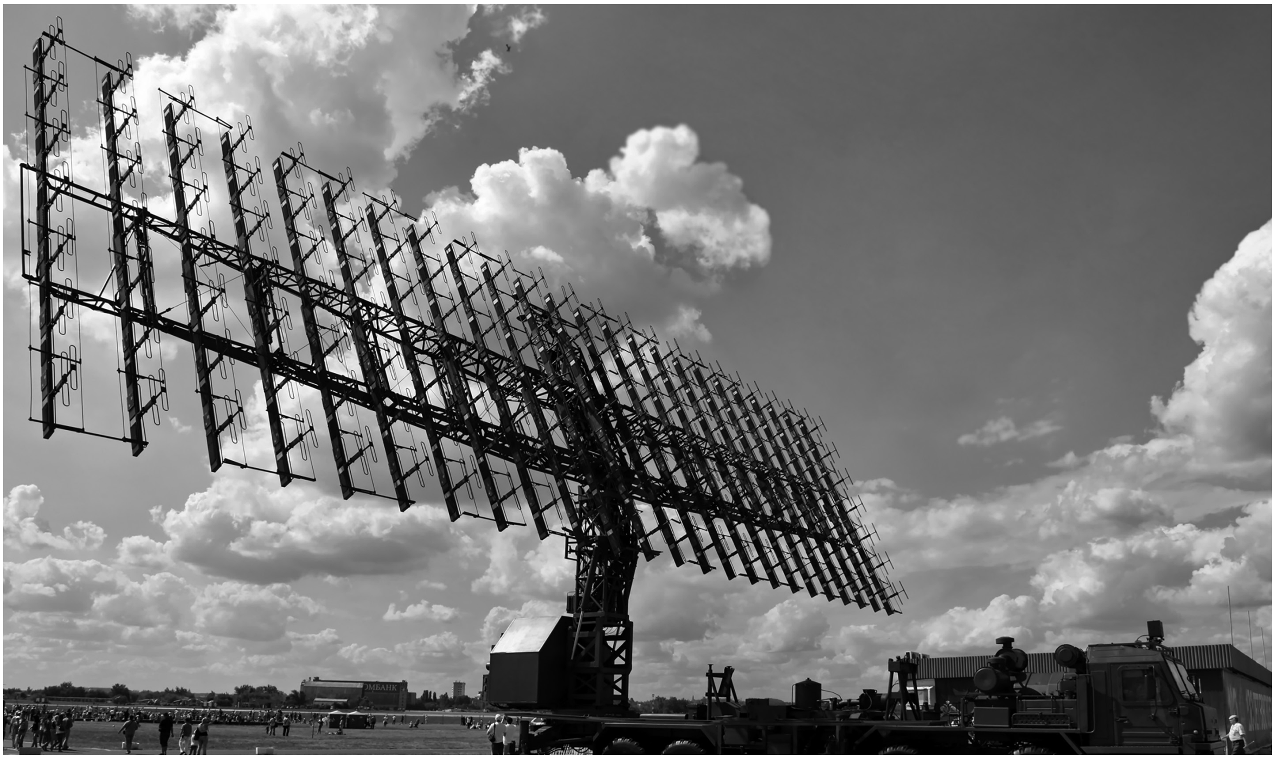

bedrijf huurt op min-of-meer vaste basis de hulp in van een zelfstandig geluidstechnieker die de installatie opbouwt en bedient. Een groep doet beroep op een verhuurbedrijf voor levering en installatie van licht en geluid, freelance technieker wordt ingehuurd als vaste engineer voor de groep. Een concertzaal of promotor boekt een groep voor een optreden, groep huurt lokaal draadloze spullen in. Een festival heeft meerdere podia. Groepen brengen ofwel eigen draadloze spullen mee, ofwel wordt er (deels) lokaal ingehuurd.
Dit zijn maar enkele gevallen waar de termen 'eigenaar', 'gebruiker', 'persoonlijk' en 'niet-overdraagbaar' misschien toch wel wat rek kunnen gebruiken, in die zin dat de letter van de wet af en toe een beetje plaats moet maken voor de geest ervan.

Een ander punt is bijvoorbeeld het aanvraagformulier voor de vergunningen. Dit blijkt een generisch formulier te zijn voor een heleboel verschillende draadloze toepassingen. Interessant voor BIPT omdat hiermee alle mogelijke aanvragen kunnen worden verwerkt met één enkel formulier, maar voor een typische PMSE-gebruiker is dat een mooi voorbeeld van de spreekwoordelijke bomen en het bos.
Dit formulier is 9 bladzijden, waarvan een groot deel bestaat uit tabellen voor alle mogelijk denkbare methoden van draadloze transmissie. Een typische PMSE-gebruiker moet eigenlijk maar 3 bladzijden invullen, namelijk: persoonlijke en facturatiegegevens aanvrager, lijstje van te vergunnen materiaal, handtekening. Maar: zoek maar eens uit waar je welke gegevens kwijt moet.
Het voorstel van PMSE (en dat onmiddellijk positief werd onthaald door BIPT) is dat we één gemeenschappelijk aanvraagformulier behouden, maar dat we bijvoorbeeld door een dropdown boomstructuur het aanvraagformulier vernauwen tot een éénrichtingsweg. Geef bij aanvang aan voor welk gebruik je een vergunning wenst en het pad vernauwt zich tot de meest relevante vragen.

Dit is de stand van zaken zoals ze tot op de jongste vergadering met het BIPT werden besproken. Het overleg lijkt zijn vruchten af te werpen en we blijven zoeken naar oplossingen om dit in de praktijk te brengen zodat alle partijen er beter van worden.
Uiteraard zijn daarbij opmerkingen van de gebruikers welkom. Je kan ons bereiken via de geijkte kanalen van PMSE of STEPP. Deze zijn alsnog gratis en zelden gestoord. Het is één van die keren dat we feedback verwelkomen.

PMSE.be
Powered by STEPP

Een groot deel
van de oogsten en goederen
LEVENSGEVAAR

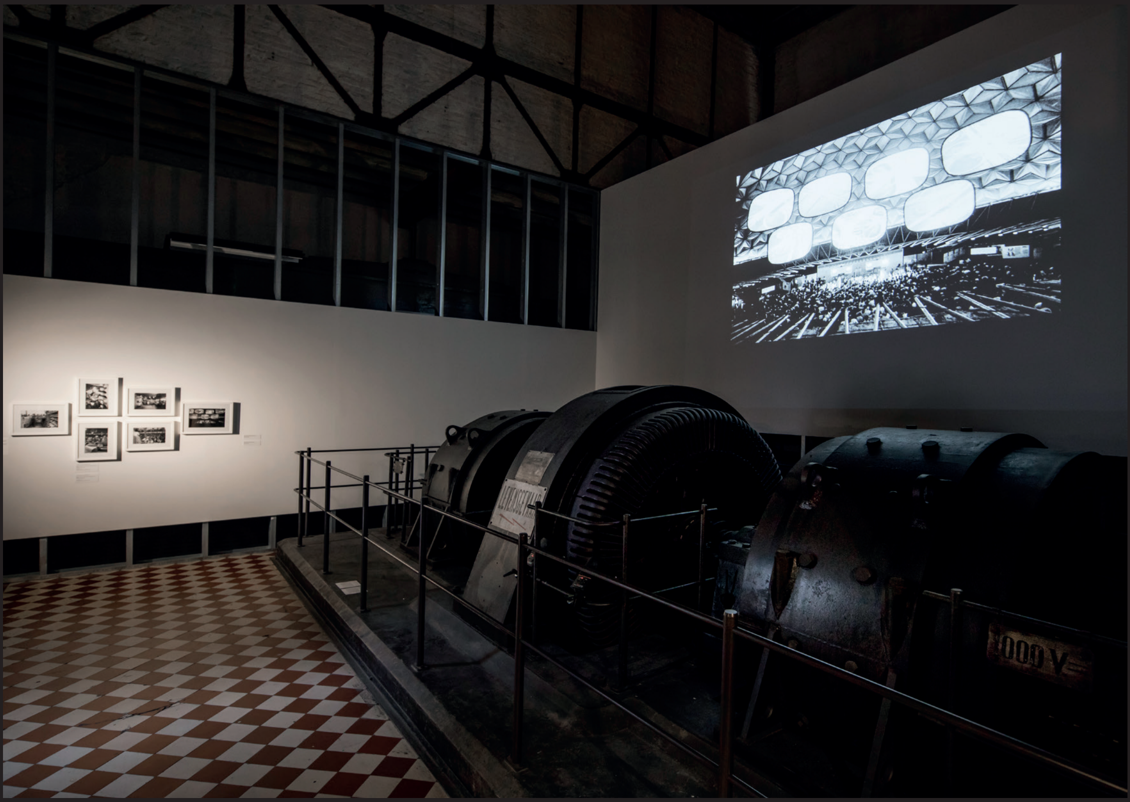
LEVENSGEVAAR
000 V

Scenografie van de tentoonstelling The World of Charles and Ray Eames in C-Mine Genk, door Jo Klaps, brusselslof.be

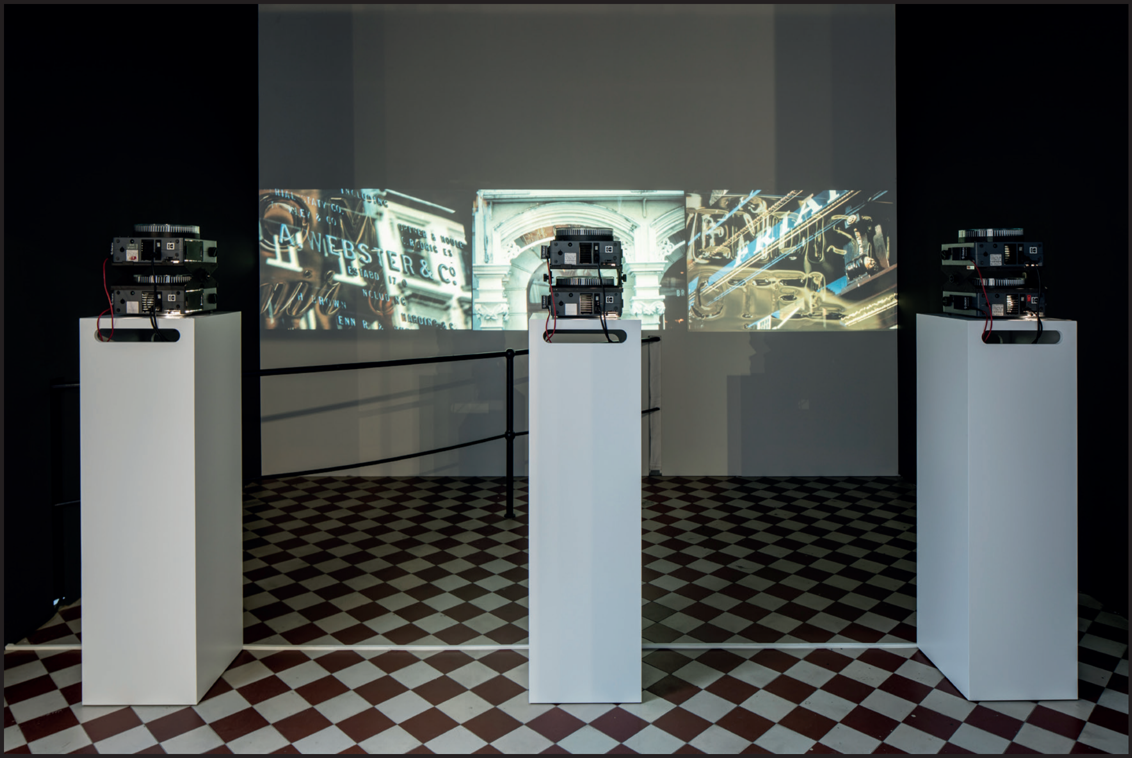

© Kristof Vranken

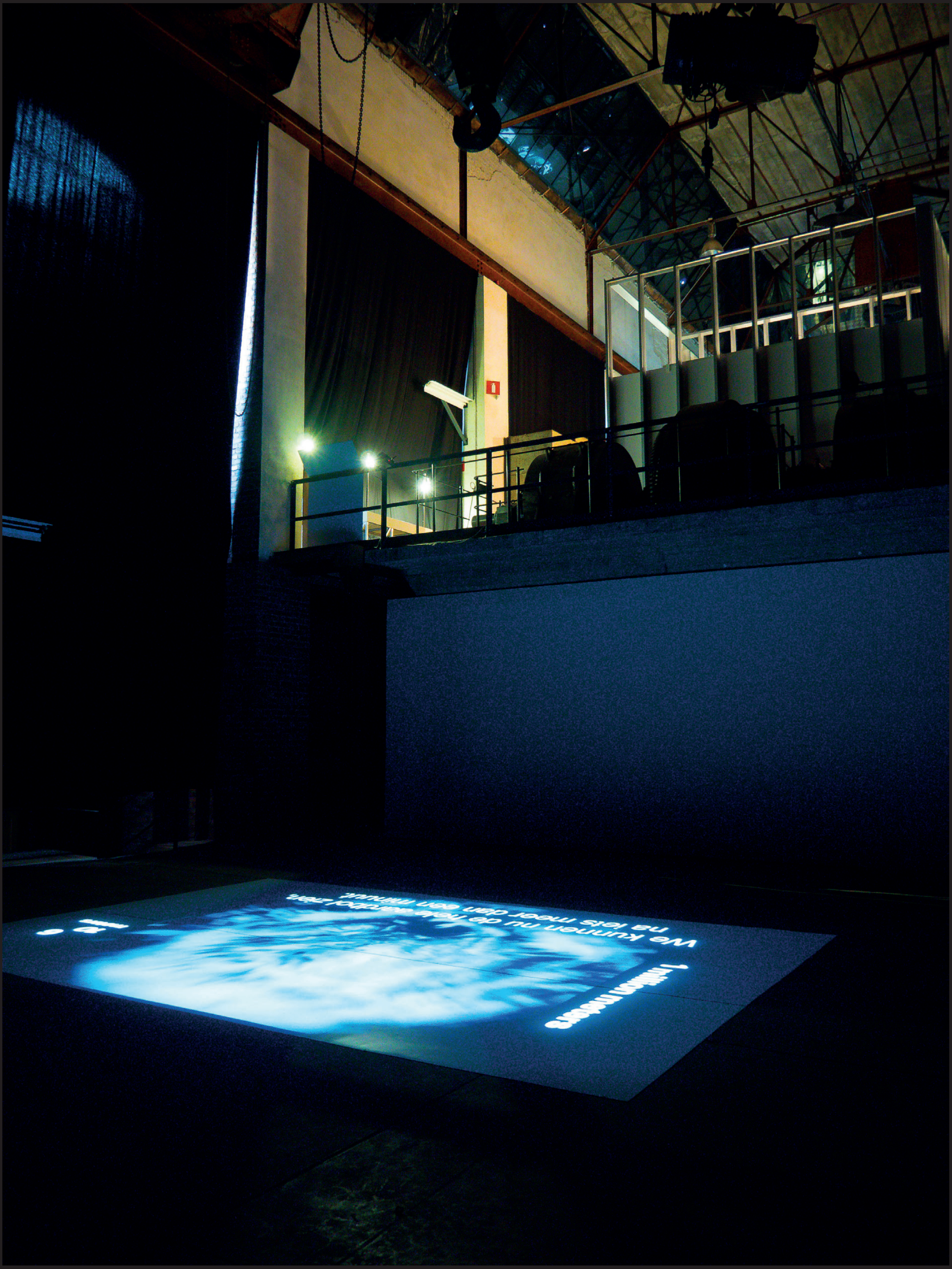

© Jo Klaps

REGLEMENT IS REGLEMENT, BRUSSEL EN DE GELUIDSNORMEN

Roel Proesmans

Het lijkt wel of er in en rond Brussel om de haverklap wat te doen is over overlast. Dan doelen we op de soap rond de vliegroutes van Zaventem of het dossier van het Eurostadion - parking C ligt namelijk in het jachtgebied van Schauvliege, maar Brussel wil er wel zijn wetten stellen. Om niet onbetuigd te blijven, publiceerde het kabinet van Brussels minister van leefmilieu Céline Fremault 'normen voor versterkt geluid' voor het hoofdstedelijk gewest.

De voorstudie gebeurde in de vorige legislatuur onder impuls van de vorige minister Evelyne Huytebroeck. Bij die voorstudie was ook STEPP betrokken. De teksten die toen voorlagen waren allesbehalve realistisch en wat nu voorligt is een 'iets meer werkbare' norm. Er zitten namelijk nog steeds een aantal addertjes onder het gras.

Opmerking vooraf: het besluit treedt pas in werking een jaar na de publicatie in het Staatsblad. Wij zijn net als u benieuwd wat de uitvoeringsbesluiten en overgangsmaatregelen van de minister zullen inhouden, want vóór publicatie en ruim anderhalf jaar na de laatste meeting werd niets meer afgetoetst met de stakeholders.

De norm is qua opzet te vergelijken met de ons beter bekende geluidsnormen in Vlaanderen. Daarnaast probeert Brussel met deze normen ook een stuk rechtsonzekerheid inzake 'geluidsoverlast' weg te nemen. Proberen, want het blijven twee aparte wetgevingen. Dergelijke geluidsnormen zijn er in eerste instantie om het risico op gehoorschade bij het aanwezige publiek te verkleinen. De emissienormen aan de andere kant zijn er om 'overlast' te beperken.

Maar terug naar de Brusselse geluidsnorm ter voorkoming van gehoorschade. Net zoals in Vlaanderen is deze opgedeeld in categorieën, met als principe 'hoe hoger de categorie, hoe meer flankerende maatregelen'.
De eerste categorie stelt dat alle inrichtingen toegankelijk voor het publiek waar versterkt geluid verspreid wordt het maximum niveau is vastgesteld op 85 dB(A) LAeq15min glijdend zonder onderscheid of dit voorkomt uit versterking of niet. Indien de inrichting hieraan voldoet, mag deze dit afficheren via een 'aangepast pictogram' en behoeft men verder geen flankerende maatregelen. Met andere woorden: alle drukke horeca zaken hebben een probleem als ze bovenop het rumoer van hun publiek ook muziek willen draaien.
Voor de tweede categorie is een afwijking mogelijk naar boven tot max 95 dB(A), LAeq15min glijdend en 110 dB(C) LCeq15min glijdend. De dB(C)-weging is in deze het grote verschil met Vlaanderen, waarmee Brussel wil inzetten op het onder controle houden van en meer gewicht geven aan basgeluiden.

De voorwaarden en flankerende maatregelen zijn namelijk quasi dezelfde: een pictogram 'risico gehoorschade', weergave van het geluidsniveau en de positie en jaarlijkse ijking van de meetmicrofoon. Daarnaast is een registratie verplicht van minimum 60 minuten tussen 0u en 7u in een niet-bepaald format, maar enkel bij aanwezigheid van publiek (dus niet tijdens een soundcheck).

Voor de derde categorie wordt max100dB(A), LAeq 60 min glijdend en 115 dB(C) LCeq 60 min glijdend gehanteerd. Aanvullend op de maatregelen voor categorie 2 zijn er een verplichte rustzone, het aanbieden van oordoppen (gratis of niet hoger dan de aankoopprijs van de uitbater) en verplichte registratie vanaf de 'verspreiding van het versterkte geluid'. Daarnaast dient een referentiepersoon te worden aangeduid die wordt belast met de naleving. Die moet bovendien zowel een opleiding versterkt geluid hebben, als een professionele gehoortest hebben ondergaan.

Hoe dit er allemaal zal uitzien is nog niet bekend, maar wel is al geweten dat de verplichte opleiding voor de referentiepersoon zal worden georganiseerd door de overheid, meer bepaald het BIM (Brussels Instituut voor Milieubeheer) en een cursusprogramma zal omvatten in drie delen. Ten eerste omvat dat noties van akoestiek, met inbegrip van de beheersing van de apparaten voor het beheer van de geluidsniveaus. Daarnaast een sensibilisering voor de gezondheidsaspecten gelinkt aan de blootstelling aan geluid, onder meer de notie van geluidsdosis, de gezondheidsrisico's en de schaal van decibels. En tenslotte een initiatie in de verstaanbaarheid van het geluid.

Vergunningen

Uiteraard hangt een vergunningsprocedure vast aan deze nieuwe normen. Alle vergunningen dienen minimum 60 dagen voor het evenement te worden aangevraagd en de overheid zal (maar dient niet te) antwoorden ten laatste 45 dagen na ontvangst van de aanvraag. Als je geen antwoord ontvangt, is het sowieso een njet.

Opvallend: "elk jaar van 21 juli 's middags tot 22 juli 's middags en van 31 december om 18 uur tot 1 januari om 8 uur is op automatische wijze een afwijking op de geluidsnormen, opgenomen in het artikel 4 van het besluit, aan elke inrichting toegankelijk voor het publiek toegestaan." Dan kan alles dus. Voor evenementen in tenten en openlucht kan een afwijking worden toegestaan door de burgemeesters. Het advies van alle burgemeesters van de naburige gemeentes dient dan te worden ingewonnen. Of hoe het nationale Brussel de willekeur van zijn baronieën in stand houdt.

Emissie

Volgens de Belgische wetgeving (federaal, want een aspect van volksgezondheid), moet de blootstelling aan geluid zo laag mogelijk zijn en mag je de 85 dB(A) niet overschrijden. De blootstelling aan impulsdruk moet kleiner zijn dan een niet gewogen momentane geluidsdruk van 200 Pa of 140 dB

Inbreuken van de tweede (en derde) soort zijn ingeschreven in het strafwetboek en kunnen zowel administratiefrechtelijk als strafrechtelijk worden bestraft.

en zelfs minder dan 80 dB(A) voor beroepsmatige blootstelling.
Alle vergunningsprocedures op gebied van milieu en leefmilieu, een materie toegekend aan de regio's (waaronder dus de Vlaamse en Brusselse geluidsnormen vallen, in Wallonië is er niks...) geven dus ook geen rechtszekerheid. Rechtszekerheid is namelijk tot op heden onbestaande zolang een inspecteur van politie de activiteiten kan laten stilleggen op basis van overlast (lees: lawaai). Hij stelt dan een overtreding vast die wordt gecatalogeerd als een 'inbreuk van de tweede soort'. Het staat dus op gelijke hoogte met bijvoorbeeld diefstallen, vandalisme, wangedrag of het dragen van kledij die het gezicht bedekt.
Inbreuken van de tweede (en derde) soort zijn ingeschreven in het strafwetboek en kunnen zowel administratiefrechtelijk als strafrechtelijk worden bestraft. Ze kunnen derhalve enkel vastgesteld worden door een politieambtenaar of -agent door middel van een proces-verbaal. Het strafwetboek voorziet boetes en/of gevangenisstraf, alsook administratief - lees gemeentelijk - afdwingen via taksen. De taksen op overlast in Brussel kunnen gaan van 50 euro tot 350 euro.
Ingaan op de specifieke reglementering in elk individueel politiereglement zou ons te ver leiden, maar samengevat kan je stellen dat:
- elke vorm van storing overlast is en kan bestraft worden;
- er nergens in de wet 22 uur gestipuleerd staat als startmoment vanaf wanneer overlast zou kunnen gelden. Dit is een gebruik dat door vrederechters toegepast wordt;
- als muziek elektronisch versterkt wordt en overlast ver-

Wings geven je tafel vleugels

Voeg extra faders en functies toe en programmeer sneller – de mogelijkheden zijn ongekend. Wings zijn de ideale uitbreiding voor Eos, Cobalt en ETCnomad.

Ga voor een compleet overzicht van alle programmeer- en faderwings naar **etcconnect.com/Console-Wings**

ETC

oorzaakt, dit een inbreuk op geluidshinder vormt. Dit wordt gemeten door de politie en bij overschrijding van het achtergrondgeluid strafbaar. De normen daaromtrent zijn nog strikter 's avonds dan overdag;
- als het bevel om te stoppen met 'lawaai' maken gegeven wordt door de politie en niet wordt opgevolgd, kan een gerechtelijk officier streng optreden. Het niet opvolgen van een politiebevel is trouwens op zich als strafbaar.

Oplossing van de problematiek

Een mogelijke oplossing om uit de rechtsonzekerheid te treden, zou kunnen zijn om de term 'lawaai' en 'muziek' wettelijk te beschrijven. Hoe moeilijk dat kan zijn, lees je in deze poging tot definitie van Stichting De Zonnevonk uit Nederland.
" Lawaai is geluid dat de harmonische balans van het energiesysteem van de mens verstoort. De grens tussen muziek en lawaai verschilt per persoon. De gevoeligheid van het lichaam bepaalt wat iemand aankan. Let wel, zware drums in de muziek zijn voor geen enkel mens goed, want de dreunen verstoren de balans in het lichaam en verdoven gevoelsbelevingen. Dat is dan ook de reden dat mensen graag dreunende muziek horen."
Wat voor de ene mens nog muziek is, is voor de andere mens al lawaai. Deze interpretatie verschilt per persoon. Muziek wordt lawaai wanneer "de harmonische eenheid in energie" wordt verstoord. Alle energie beweegt zich volgens bepaalde patronen en volgt bepaalde golfbewegingen die in subtiele harmonische verhoudingen op elkaar zijn afgestemd. Wanneer nu een geluid wordt afgestemd op die betreffende energetische harmonie, hangt het af van de trillingseenheid van dat geluid of het de bestaande energetische harmonie zal verstoren of niet. Als we bijvoorbeeld naar een feest gaan waar muziek is, zou het beste zijn als deze muziek zodanig is dat ons hele systeem zich kan opladen aan de daar uitgezonden muzikale trillingen.
"Dit opladen wil niet zeggen het ophitsen van gevoel of het opzwepen van materieel gerichte impulsen, maar het geven van energetische voeding aan het menselijk lichaam. Feestmuziek in onze wereld is veelal eerder lawaai dan muziek te noemen, omdat die eerder de materiële zinnen opzweept dan dat die harmonie, rust en balans brengt in ons materiële energiesysteem."
Een werkbare beschrijving zal ergens tussen een wettekst en esoterie liggen. Maar om een gevoelsbeleving te kunnen vatten in reglementen, zal er nog veel water naar de zee moeten vloeien. In de tussentijd primeert enkel het gezond verstand en het verantwoord omgaan met de knoppen.

OISTAT, DE INTERNATIONALE

Ivo Kersmaekers

Met afkortingen en acroniemen heb je wel vaker dat je wel min of meer weet waar het op slaat, maar niet precies waar het voor staat. Mogelijk is OISTAT ook één van die vage begrippen. Om een paar misverstanden uit de wereld te helpen, maar vooral omdat er dit jaar veel op stapel staat, stellen we de organisatie even voor.

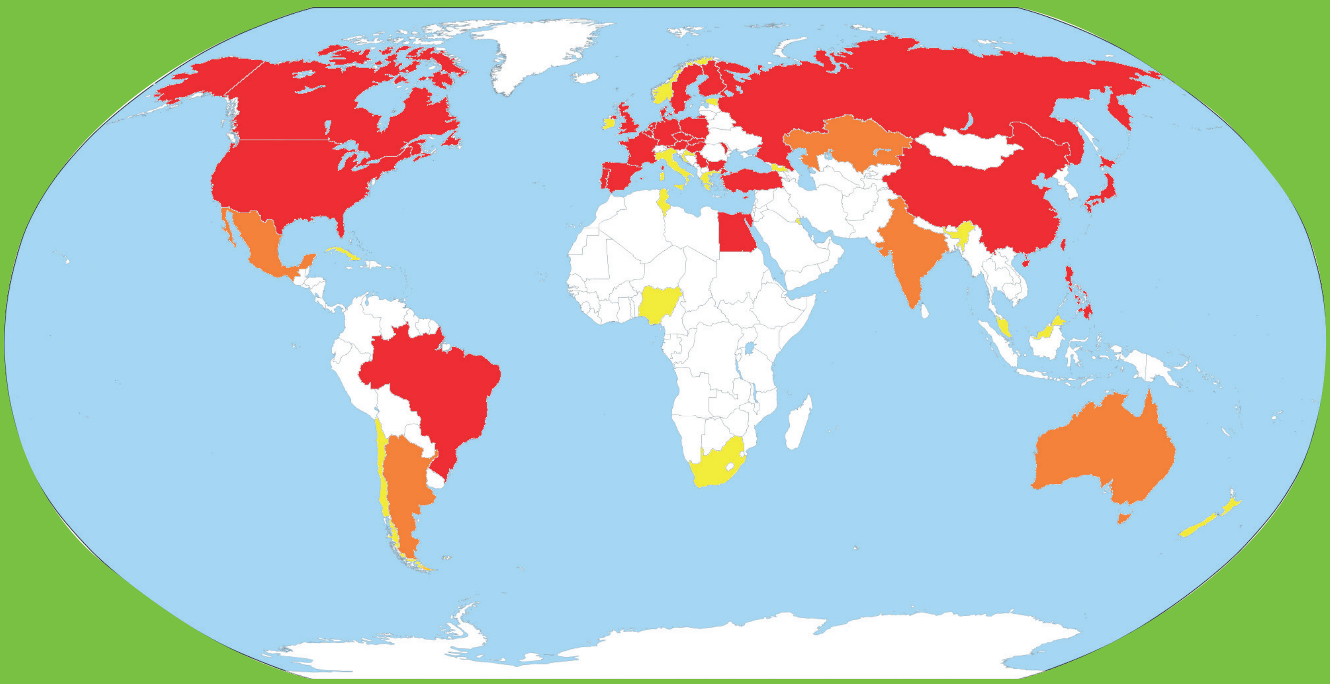

OISTAT is de afkorting voor Organisation Internationale des Scénographes, Techniciens et Architectes de Théâtre. Het is een wereldwijde organisatie voor scenografen, theater architecten, lesgevers en technici. Het is een ngo, gelieerd aan Unesco en het Internationaal Theater Instituut.
2017 is een belangrijk jaar voor OISTAT, onder meer omdat in juli in Taiwan World Stage Design plaatsvindt. Dit vierjaarlijks evenement is een week vol internationale tentoonstellingen, workshops, wedstrijden, lezingen en congressen, bijgewoond en georganiseerd door de wereldtop van al wie theater maakt.

Voor je je koffers pakt om naar Taipei te koersen, kan het geen kwaad om ook wat historiek mee te nemen. Daarbij is het interessant om te zien dat de geschiedenis van OISTAT ook de geopolitieke gebeurtenissen volgt.

OISTT (toen nog zonder A, n.v.d.r.) werd opgericht in Praag in 1968. Reden van het initiatief was vooral om de organisatie van de Praagse Quadriennale te stroomlijnen en tegelijk meer landen erbij te betrekken. Op dat moment was Praag een centrum van toneelcultuur en een internationale draaischijf voor communicatie tussen theatermakers van het oosten en het westen.
Ironisch genoeg viel de Sovjet-Unie enkele maanden later Tsjechoslowakije binnen en viel het IJzeren Gordijn. Dit gaf OISTAT plots een veel belangrijker functie: het openhouden van de communicatie met de vakbroeders over de grenzen heen. Privé buitenlandse reizen waren onmogelijk, maar uitnodigingen voor congressen werden wel vaak goedgekeurd.

Er werden tal van OISTAT meetings georganiseerd aan beide zijden van de Muur, waar professionele, artistieke en persoonlijke contacten werden gelegd.
Zo bleef het mogelijk collega's uit het andere kamp te blijven ontmoeten als theatermaker en kunstenaar, zich te laten inspireren en soms te verbazen over andere zienswijzen.
Dit ontmoeten is nog steeds de belangrijkste kwaliteit van OISTAT.

Tijdens de jaren van de Koude Oorlog bleef het OISTAT hoofdkwartier in Praag gevestigd. Na de val van de Muur droogde de Tsjechische geldstroom langzaam op en het secretariaat moest op zoek naar een andere locatie.

Tijdens de jaren van de Koude Oorlog bleef het OISTAT hoofdkwartier in Praag gevestigd

Gelukkig slaagden onze Nederlandse collega's van de VPT er in een kleine werkingstoelage te krijgen van het Nederlands ministerie van cultuur en zo verhuisde het secretariaat naar Nederland in 1993.
Toen in 2000 ook in Nederland de subsidiestroom opdroogde werd naarstig gezocht naar een nieuw gastland, maar aangezien er geen onmiddellijke oplossing was, bleef het secretariaat verder draaien zonder subsidies en op vrijwillige basis.

Ondertussen veranderde de wereld snel: OISTAT breidde uit naar het Verre Oosten en vond in 2006 een nieuw gastland in Taiwan. Gezien de mondialisering van de organisatie is dit zeker een logische stap. De Taiwan Association of Theatre Technology (de Taiwanese zuster van STEPP) is zeer een actieve vereniging en nodigt dit jaar ook uit voor de World Stage Design happening.

Wie?

De leden van OISTAT zijn onder te verdelen in drie grote groepen. De grootste groep zijn de leden die zijn aangesloten bij de OISTAT centers. Dit zijn meestal nationale organisaties zoals STEPP, VPT, DTHG enz. De leden van deze organisaties zijn automatisch lid van OISTAT en welkom bij alle activiteiten en meetings.
Een land kan ook meer dan één OISTAT center huisvesten: Groot-Brittannië bijvoorbeeld heeft de ABTT (Association of British Theatre Technicians) en de SBTD (Society of British Theatre Designers).
Dat zorgt ervoor dat we politiek neutraal blijven. Zoals toen Hong Kong een deel van China werd en de Hong Kong Association of Theatre Technicians and Scenographers toch liever apart bleef werken.
Dit principe kan ook nuttig zijn in landen met deelstaten, zoals Spanje of België. Op dit moment zijn er 31 OISTAT centers.

Een tweede groep zijn de Associate Members. Dit zijn bedrijven en opleidingen met sympathie en belangstelling voor OISTAT. Deze leden helpen met de uitwisseling van ideeën, innovaties en het bevorderen van internationale samenwerking. Ze zijn te vergelijken met de bedrijfsleden van STEPP. Belgische Associate Members zijn het RITCS en ShowTex.

Niet elk land heeft een OISTAT center, maar in elk land wordt wel theater gemaakt door enthousiaste individuen. Daarom is ook het individueel lidmaatschap in het leven geroepen, om iedereen de kans te geven deel uit te maken van de OISTAT gemeenschap.

In totaal heeft OISTAT leden in 52 verschillende landen, verspreid over 5 continenten.

Hoe?

Het eigenlijke werk wordt gestuurd vanuit zes commissies, elk met hun eigen specialiteit. Een commissie organiseert ontmoetingen, informeert de leden en ontwikkelt specifieke projecten.
De meeste projecten ontstaan door interactie tussen de leden.
Op een bijeenkomst ontstaan er vaak onverwachte synergiën, mensen ontmoeten elkaar, ontwikkelen ideeën, doen nieuwe ervaringen op. Dat nemen ze mee naar huis, waar ze er mee aan de slag gaan. Dit is het meest ongrijpbare stuk van OISTAT. De OISTAT magie, zo je wil, en die is moeilijk uit te leggen. Wie het wil ontdekken, is bij deze uitgenodigd om het zelf mee te maken. Alle commissie bijeenkomsten zijn openbaar toegankelijk. Iedereen is welkom, je hoeft je alleen aan te melden.
Het is ook belangrijk dat er zo veel mogelijk mensen uit zoveel mogelijk verschillende landen deelnemen: een commissie bestaan maar bij de gratie van haar activiteiten.

De OISTAT centers duiden wel iemand aan om het center formeel te vertegenwoordigen. In de praktijk is dit enkel van belang bij verkiezingen van een nieuwe voorzitter. Vandaar de naam: 'voting delegates'.

De zes domeinen

Architecture is vooral een plaats waar theaterarchitecten en adviseurs hun ideeën en inzichten delen. Elke vier jaar organiseert de commissie de internationale Theatre Architecture Competition (TAC). Deze wedstrijd is dit jaar aan zijn 10e editie toe.
Telkens wordt er een opdracht geven om een bepaalde site in het gastland te ontwikkelen tot een theater met vooraf vastgelegde restricties. Dit jaar is gekozen voor een onderkomen openlucht sportstadium in Hsinchu City in Taiwan.
De bedoeling van de theaterontwerp wedstrijd is niet alleen te concentreren op de prestaties van de ruimte zelf, maar om na te denken hoe het theater omgaat met maatschappelijke activiteiten.
Aan de deelnemers wordt gevraagd om een tijdelijk Theatre Village te ontwerpen dat kan worden opgericht voor een theaterfestival. Met voorzieningen voor zowel conventionele uitvoeringen als meer experimentele. Een ontwerp dat de relatie verkent tussen de opvoering zelf en de openbare ruimte waar zij deel van uitmaakt.
Telkens kent de TAC een grote belangstelling van vooral jonge architecten. De internationale uitstraling is daar niet vreemd aan.
Een vast onderdeel van een architecture commission meeting is het presenteren van recente projecten. Aangezien (theater)

architect in essentie een eenzaam beroep is, wordt een dergelijke, niet-competitieve interactie erg geapprecieerd.
Ter plaatse worden altijd rondleidingen voorzien in theatergebouwen, vaak nieuwe of renovatieprojecten en dat natuurlijk vanuit architecturaal standpunt.

Voor STEPP is Pieter de Kimpe vast lid van de architectuur commissie.

De leden van de **Education** commissie zijn lesgevers in theaterontwerp en theatertechniek uit de meest diverse opleidingen van over de hele wereld.
Het educatieproject dat het meest in het oog springt, is zeker Scenofest. Scenofest begon als een klein bijprogramma van de PQ in 1999 met een reeks workshops, lezingen en voorstellingen. Sindsdien groeide het als kool tijdens PQ 2003 en 2007 waar 23.000 studenten en professionals deelnamen en het bijprogramma het hoofdprogramma dreigde te overvleugelen.
Sinds 2013 is Scenofest losgekoppeld van de PQ en gelinkt aan World Stage Design. Vanaf de eerste editie in 2013 was ook dit een groot succes en werden banden gesmeed tussen theaterstudenten uit de hele wereld. Aan de vorige versies namen ook telkens verschillende Belgische scholen mee.

De commissie heeft ook een online Theatre School Database ontwikkeld. De lijst bevat een introductie van de school, een oplijsting en beschrijving van de diploma's en certificaten die ze verleent en internationale uitwisselingsprogramma's.
Dit project is bedacht om studenten makkelijk toegang te verlenen tot relevante informatie over theaterscholen.
Tijdens de meetings wordt de gelegenheid genomen elkaars lesprogramma's, aanbod en manier van lesgeven te evalueren. Vaak is er ook bezoek van mensen die in hun thuisland een opleiding willen starten en zich willen informeren over de manier waarop andere scholen hun opstart hebben aangepakt.
De Education Commission wordt meestal uitgenodigd door een theaterschool. Tijdens het bezoek worden steeds rondleidingen en interactie tussen de commissieleden en de studenten gepland. Niet zelden in de vorm van gastcolleges.
Chris Van Goethem en Jan Strickx waren de regelmatige Belgische bezoekers.

Performance Design is de commissie die zich met scenografie bezighoudt. Scenografie is zo een breed begrip dat de commissie zich opsplitst in werkgroepen over deelgebieden als kostuumontwerp, lichtontwerp en geluidsontwerp.
De werkgroepen komen meestal apart samen, maar zijn onderdeel van Performance Design, aangezien de grenzen vaag zijn en ontwerpers zich vaak over de verschillende deelgebieden ontwikkelen.
Costume Design is op dit moment de meest actieve groep, met regelmatige meetings over de hele wereld. Een recent hoogtepunt was de tentoonstelling Costume at the Turn of the Century die opende in Moskou en nu op wereldreis is.
Rita Geerts is regelmatig bezoeker van de bijeenkomsten.
Lighting Design kende 14 jaar lang een bloeiend bestaan onder leiding Henk van der Geest. Ze hebben mee aan de basis gestaan van bijvoorbeeld Lightspot, een fantastische reeks lezingen en workshops op een boot tijdens de PQ 2017 in Praag. Zijn werk wordt verdergezet onder leiding van de Fin Kimmo Karjunen.
Nu er een nieuwe voorzitter is lijkt deze groep zijn weg nog een beetje te zoeken.
Ook Sound Design kreeg een nieuwe roerganger. De groep was zeer actief onder het voorzitterschap van de plots overleden Steve Brown. Onder de nieuwe voorzitter Joe Pino worden de vele initiatieven voortgezet.
Zo is er bijvoorbeeld Sound Kitchen. Dit is een kans voor sound designers en componisten die in theater te werken om in het openbaar hun werk uit te voeren.
Een ander project is ListenHear, een speciaal twee jaarlijks project van de Sound Design Group dat geluid kunstenaars, technici en componisten bij elkaar brengt van over de hele wereld om lopende projecten en onderzoek te delen op het gebied van geluid voor de podiumkunsten.

Publication & Communication houdt zich uiteraard bezig met publicaties en communicatie. De commissie verzamelt de redacteuren van de verschillende vaktijdschriften, met het oog op samenwerking en uitwisseling van artikels. Ook houden ze een oog op de website en de publicaties die door OISTAT worden uitgevoerd.

Bij **Technology** gaat het uiteraard over theatertechniek en wordt elke bijeenkomst begeleid door een bezoek aan technisch interessante schouwburgen.
De Technology Commission houdt zich ook bezig met kennisoverdracht. Recente projecten gingen onder meer over voorbeelden van budgetteringen, risicoanalyses en het verzamelen van technische info van theaters en hoe ze te communiceren.
De commissie was ook betrokken bij de ontwikkeling van CEN25, 'Lifting and load-bearing equipment for stages and production areas within the entertainment industry'.
Op dit moment is de werkgroep normering bezig met het verzamelen en vergelijken alle internationale en regionale normen op het gebied van theatertechniek.
De commissie werkt ook aan opleidingen, maar enkel gericht op werkende technici. In zeer veel landen bestaat er immers geen opleiding theatertechniek. Technici leren het vak al doende op de vloer, vaak enkel beperkt tot hun eigen theater. Door de internationalisering en snelle ontwikkeling van de techniek, is dit vandaag niet meer voldoende. Een project om technici in een korte tijdspanne opleiding in nieuwe technieken aan te bieden op hun werkplek werd opgestart in Servië

en breidde zich al snel uit naar Roemenië en Bulgarije.
Intussen is de Education Commissie ook bij het project betrokken.
Het meest zichtbare project van de Technology Commission is de Technical Invention Prize. De TIP wordt uitgereikt aan de technici die werken in het theater of in de entertainment industrie en die gadgets, apparaten of slimme oplossingen hebben uitgevonden voor onze sector. Ideeën die vooral worden gerealiseerd met goedkope middelen en materialen.
De eerste prijs bedraagt 1000 Dollar en de beste ontwerpen worden gepubliceerd in een boek en tentoongesteld op World Stage Design.
De auteur is regelmatige bezoeker van deze commissie en was 8 jaar lang voorzitter.

Tot slot is er de **Research** commissie, vroeger bekend als History & Theory.
Het werkgebied van deze commissie lijkt twee verschillende onderwerpen te verenigen. Ze gaat er over het verschil tussen theoretisch/academisch onderzoek en praktisch onderzoek dat in de sector is ingebed.
De leden van de commissie houden zich bezig met de theorie van de theaterpraktijk op academisch gebied, maar ook met de geschiedenis en archivering van theatertechniek, scenografie, architectuur enz.
Voor België is Chris van Goethem hier de vaste bezoeker.

Een buitenbeentje is de Theatre Timeline Group. Deze club buigt zich over de geschiedenis van de theatertechniek en overlapt dus verschillende commissies zoals Technology, Research, Education en Architecture.
De Theatre Timeline Group focust op belangstelling en projecten in de historische theaters, theaterwerking en technologieën. Om tot een betere kennis van oudere theatertechnologieën te komen en advies over registratie en het behoud te bevorderen.
De TTG organiseert ook bezoeken aan historische theaters en congressen. Zo was het Wood and Canvas (and Rabbit Glue) congres in Antwerpen een groot succes met lezingen en workshops en meer dan honderd deelnemers.
De Timeline Group houdt contacten met andere organisaties zoals de Association of Historic Theatres in Europe en het Initiative TheaterMuseum Berlin.
Zo kunnen we ons netwerk en de kennis te vergroten, en kunnen we ook het standpunt van de technici vertegenwoordigen wanneer het over erfgoed gaat.

Deze groepen komen minstens eens per jaar samen. Een OISTAT center nodigt een werkgroep uit en zorgt voor een programma waarbij de commissieleden de plaatselijke theatercultuur beter leren kennen. Tegelijk kunnen ook de plaatselijke leden in contact komen met internationale ideeën en werkwijzen.
In de beginjaren van OISTAT was de financiering van de

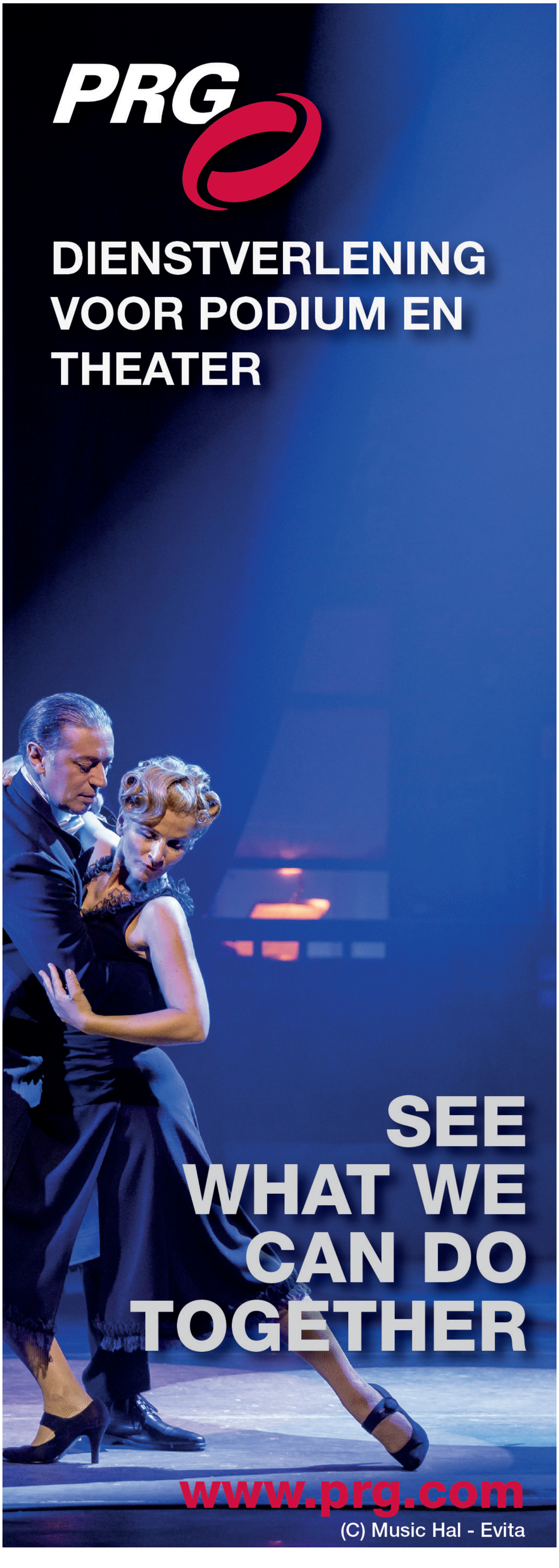

commissiebijeenkomsten veel ruimer en werden er reis- en verblijfkosten toegekend. Tegenwoordig is het meer een persoonlijke afweging tussen bevlogenheid en de eigen portemonnee.
Kennelijk slaat de balans veelal door naar het eerste: de meetings worden nog steeds goed bezocht en omvangrijke projecten komen nog steeds van de grond.

De voorzitters van alle commissies en subcommissies samen vormen de raad van bestuur van OISTAT. Deze voorzitters worden verkozen door de leden van de commissie voor een periode van 4 jaar, éénmaal verlengbaar voor een nieuwe termijn.

Het dagelijks bestuur is in handen van het Executive Committee. De leden hiervan worden verkozen door OISTAT-leden op het wereldcongres dat elke vier jaar plaatsvindt.
Op die gelegenheid wordt ook de president van OISTAT rechtstreeks door de leden verkozen.
De volgende verkiezing heeft plaats aanstaande juli op het WSD 2017 in Taipei.

Tot slot heeft OISTAT ook een hoofdkwartier. Dit secretariaat is gevestigd in Taipei en zorgt voor alle praktische beslommeringen: organisatie van meetings, congressen, projecten, onderhoud van de website en nieuwsbrieven, ledenadministratie, facturen en betalingen enz.

Wat?

OISTAT is het meest zichtbaar in haar publicaties.
Een paar voorbeelden zijn de bundeling van de beste inzendingen van de Technical Invention Prize, de catalogi van de Theatre Architecture Competition en van World Stage Design. Deze uitgaven kan je hanteren als wereldwijde referentiewerken.
Er zijn ook publicaties die op zichzelf staan. Een uitsluitend digitale publicatie is Digital Theatre Words. Dit online platform is een woordenboek van meer dan 2000 theatertermen, vertaald in 24 talen. Omdat het een digitaal woordenboek is, kan het via elke willekeurige kruisverwijzing doorzocht worden. Vele thermen hebben ook een verklaring in verschillende talen, en vaak 3D tekeningen als referentie. Digital Theatre Words kan je online raadplegen, maar ook downloaden als app.

'World Scenography' is zeker het meest ambitieuze project: drie lijvige boeken over de geschiedenis van de scenografie van 1975 tot 2015. Het eerste deel 1975 – 1990 en het tweede deel 1991 – 2005 zijn reeds verschenen.
De encyclopedieën bevatten elk meer dan 400 decorontwerpen uit 55 verschillende landen. Een voorloper van dit enorme project was een kleinere publicatie 'One Show, One Audience, One Single Space' door Jean-Guy Lecat.

Waarom?

OISTAT is een stille kracht die door haar enorm netwerk projecten mogelijk maakt, maar wel onder de radar blijft.

Een paar voorbeelden.

- Vele opleidingen, waaronder het RITCS, zouden niet bestaan zonder de input van de Education Commission, waar lesplannen en -mogelijkheden vergeleken en afgetoetst kunnen worden.

- Dit blad kan dankzij de Publication Commission een grote keuze aan artikels uit een keur van buitenlandse vaktijdschriften overnemen.

- De CWA 25 voor hijs- en hefinstallaties is gemaakt door personen, die samen aan tafel zijn gekomen dankzij het OISTAT netwerk.

- Toen de CEN Technology Commission startte met het International Standards Project, moest er veel informatie over regelgeving en landelijke normen verzameld worden. Het vinden van de juiste aanspreekpunten werd mogelijk gemaakt door de OISTAT contacten.

- Ook het ETTE project, dat moet leiden tot een Europees paspoort voor theatertechnici, profiteert van de korte communicatielijnen binnen OISTAT. Hierdoor is het mogelijk in te schatten hoe ETTE in andere Europese theaterculturen ontvangen zal worden.

Geen van deze projecten draagt duidelijk de stempel OISTAT zodat de velen zich afvragen: wat doet die organisatie eigenlijk?
Er wordt hard gewerkt om deze perceptie te verbeteren, maar in een grote internationale organisatie, draaien de molens soms langzaam.
Op de vier mensen van het secretariaat na, wordt de organisatie volledig gedragen door vrijwilligers. Allemaal professionals die er ook nog een druk beroepsleven op nahouden. Niettemin zijn het deze mensen die het de moeite waard maken.
OISTAT is er voor al zijn leden. Iedereen wordt aangemoedigd om deel te nemen aan alle meetings en initiatieven. Je moet het een keer meemaken om te weten wat het is, het zal je professionele horizon gegarandeerd verruimen.

Via de website www.oistat.org vind je alle informatie, onder het tabje Events de volledige agenda. ■

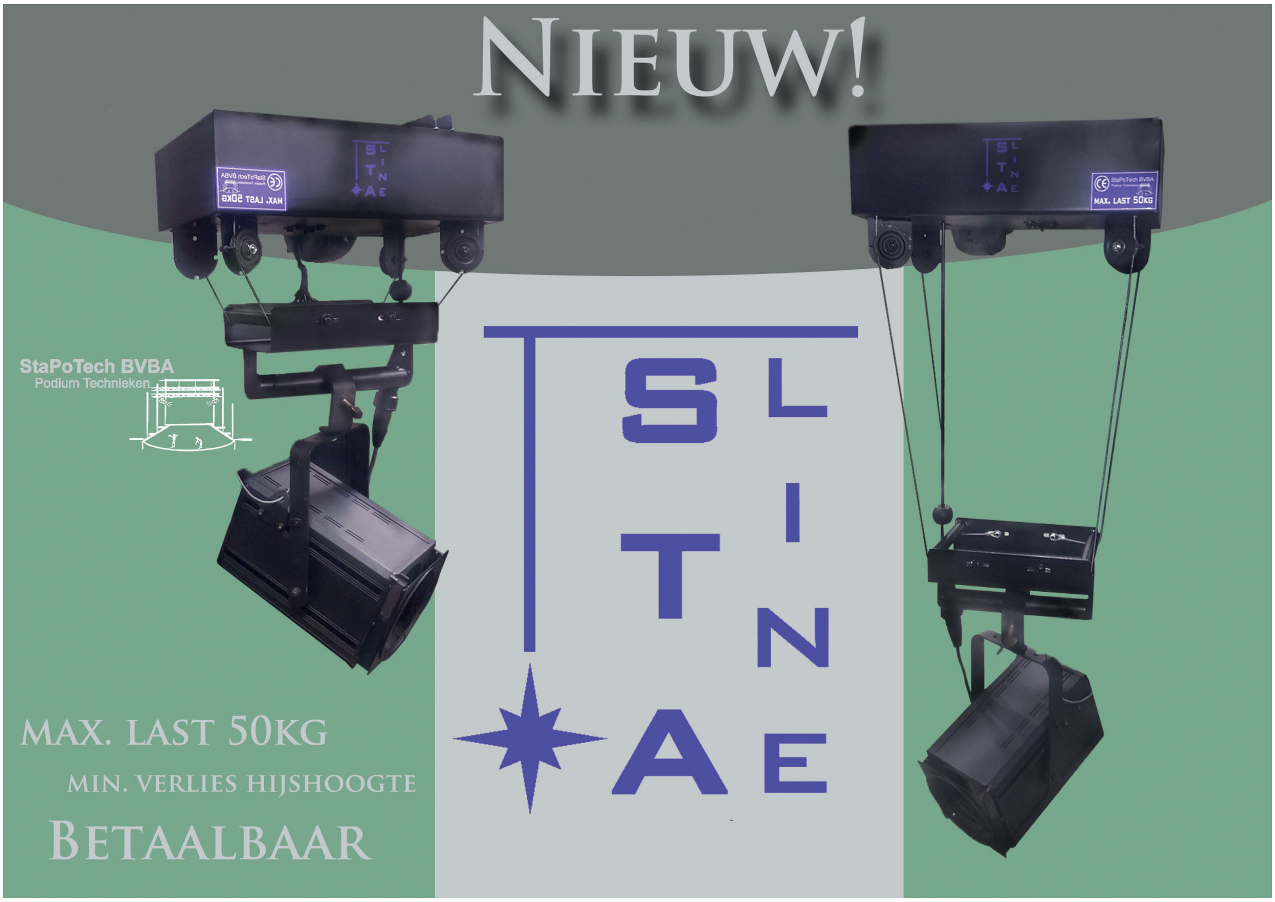

STEPP op ECD

De Event and Communications Days zijn een initiatief van Febelux en BESA. STEPP zal er deelnemen met o.a. twee lezingen.

Eén van de punten waar we als steunpunt hard op hameren, is het inrichten van een veilige werkomgeving voor de productionele en technische krachten van de brede culturele sector. Dat gebeurde ca. 20 jaar geleden onder meer door een gezamenlijk traject van Fevecc en Bastt, waarbij wetgeving en good practices werden verzameld en gedeeld, lang voor er van preventieadviseurs of veiligheidscultuur sprake was.
In een iets recenter verleden zetten we samen met het Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten een hernieuwend traject op, waaruit een cursus preventie-adviseur niveau 3 voor de podiumkunsten voortvloeide.

Maar daar blijft het niet bij: STEPP schreef mee aan de gratis OIRA-tool, een laagdrempelige en snelle vorm van risico-inventarisatie en -evaluatie en participeert in het ETTE-project, wat tot een VCE - een VCA voor technici - zou moeten doorgroeien.

Wil je hiervan alles te weten komen, zak dan af naar twee themalezingen waar je alle finesses uit de doeken worden gedaan.

Wanneer:
Event & Communication Days; lezingen op woensdag 19 april om 10u30
Waar:
ICC Gent
Sprekers:
Roel Proesmans (OIRA) en Chris Van Goethem (ETTE)

Meer info: http://ec-days.be

TOEGANKELIJKHEID VAN DE CULTURELE SECTOR VOOR PERSONEN MET EEN BEPERKING: EEN BREDE WAAIER AAN MOGELIJKHEDEN

Thomas Desmet

Als organisator van evenementen of als beheerder van een cultuurhuis heb je als eerste zorg het ontvangen van je publiek. Je wil de mensen het naar de zin maken, niet alleen met wat je hen aanbiedt, maar ook met de manier waarop. Dat lijkt voor de hand te liggen, maar het vraagt meer aandacht dan je zou denken. Wat voor de ene een detail is, is voor de andere meer dan een drempel, het is een hindernis. Dit artikel licht de verschillende domeinen toe waar toegankelijkheid een deel van uitmaakt.

Mensen met een handicap willen dezelfde keuzes kunnen maken als personen zonder beperking, ook in hun vrije tijd. Sinds een aantal jaren spelen culturele organisaties hier op in en zorgen zij ervoor dat hun evenement, gebouw of werking beter toegankelijk wordt voor personen met een beperking.

Daarbij wordt niet enkel gedacht aan de toegankelijkheid van een gebouw voor rolstoelgebruikers. Je houdt ook best rekening met toegankelijkheid in je communicatie en je kan toegankelijke voorzieningen aanbieden waarmee bepaalde doelgroepen, zoals blinde of dove personen, meer en beter van cultuur kunnen genieten. De mogelijkheden zijn legio en niet elke inspanning hoeft torenhoge kosten met zich mee te brengen. Aanpassingen om je gebouw of event toegankelijk te maken verhogen het comfort niet alleen voor personen met een beperking. Iedereen, ook ouderen, slechtzienden, moeders met buggy's,... genieten van deze inspanningen.

We klopten aan bij Inter, het expertisecentrum voor toegankelijkheid in Vlaanderen, en kregen een overzicht van de brede waaier aan mogelijkheden.

Je ziet nog vaak woorden als andersvalide of mindervalide gebruikt om mensen met een handicap te omschrijven. Deze termen zijn intussen al een tijdje in onbruik geraakt en kunnen tegen de schenen schoppen. De neutrale aanduiding is 'met een handicap' of 'met een beperking'. Let in je communicatie dus op je woordkeuze.

Fysieke toegankelijkheid van je gebouw of event

Een belangrijke vraag is uiteraard of de locatie van je evenement, voorstelling of tentoonstelling toegankelijk is voor personen met een beperking. Zij hebben nood aan toegankelijke parkeerplaatsen die vlakbij gelegen zijn, een circulatieroute zonder drempels en een toegankelijke zaal. Voor een optimale toegankelijkheid is het belangrijk dat de verschillende aspecten een samenhangend geheel vormen. De keten van toegankelijkheid is maar zo sterk als haar zwakste schakel. Een voorbehouden parking heeft weinig meerwaarde als de weg naar de ingang niet toegankelijk is.

Nuttige tips:
- Voorzie toegankelijke parkeerplaatsen dichtbij.
- Hou rekening met toegangswegen, ingang en onthaal.
- Zorg voor een toegankelijke event- of expositieruimte, schouwburg of concertzaal.
- Zijn er toegankelijke toiletten beschikbaar?
- Is de catering toegankelijk voor personen met een beperking?
- Blindengeleidehonden hebben altijd toegang tot evenementen en publieke gebouwen.

Over assistentiehonden

Een assistentiehond is een hond, die een persoon met een handicap bijstaat. Een assistentiehond heeft voor zijn specifieke taken een opleiding volgens internationale standaardnormen. Er bestaan verschillende types:
De **blindengeleidehond** is het meest bekende type van assistentiehond en is opgeleid om een persoon met een visuele handicap te begeleiden.
De **hulphond** is opgeleid om hulp te bieden aan personen met een motorische handicap.
Een **signaalhond** werd getraind om personen met een auditieve handicap te assisteren.
De **meldhond** reageert op, alarmeert of assisteert bij specifieke medische aandoeningen zoals epilepsie, diabetes, multiple sclerose, autisme... Soms worden ze ook wel eens 'medische assistentiehonden' genoemd.
Assistentiehonden hebben steeds overal toegang, dus ook in schouwburgen, theaterzalen en eetgelegenheden maar niet in de natte ruimtes van zwembaden en steriele ruimtes. Elke assistentiehond herken je aan zijn beugel, harnas of herkenningsjasje. Blindengeleidehonden dragen een beugel. Hulphonden dragen een herkenningsjas. Epilepsiehonden dragen een jasje met een draagtas.
Puppy's en assistentiehonden in opleiding dragen ook een herkenningsjasje van het opleidingscentrum. De persoon met een handicap of de hondeninstructeurs is steeds in het bezit van een daartoe geëigend attest.

Toegankelijke communicatie, ticketverkoop, onthaal

Naast de fysieke toegankelijkheid kan je nog heel wat extra initiatieven nemen waardoor je event of werking beter toegankelijk wordt. Alles begint bij een goede communicatie. Je mag als organisator tal van inspanningen doen, als de personen met een handicap hiervan niet op de hoogte zijn, dan hebben die inspanningen niet veel nut.

Nuttige tips:
- Maak vooraf via verschillende kanalen duidelijk bekend welke toegankelijke voorzieningen al of niet aanwezig zijn.
- Zorg voor goed gestructureerde informatie in een duidelijke taal.
- Voorzie een contactpunt waar personen met een beperking vooraf en tijdens het evenement terecht kunnen met vragen.
- Werk samen met de doelgroep of doelgroeporganisaties die je wil betrekken. Zij kunnen zorgen voor gerichte promotie en voor een aanbod op maat.

TOEGANKELIJKE VOORZIENINGEN

Bij toegankelijkheid wordt nogal snel gedacht aan hellingbanen voor rolstoelen. Er zijn echter nog heel wat groepen

met hun eigen noden: blinden en slechtzienden, doven en slechthorenden, mensen met een verstandelijke beperking, autisme… Je kan op maat van elke doelgroep heel wat inspanningen doen en die hoeven niet altijd grote investeringen te vragen.

Live-audiobeschrijving

Wat?

Audiobeschrijving is een techniek waarbij blinden en slechtzienden via een hoofdtelefoon informatie krijgen over wat er te zien is. Met deze techniek voorzien audiobeschrijvers bijvoorbeeld theatervoorstellingen live van commentaar.

Technisch?

Hiervoor wordt meestal gewerkt met een zendinstallatie met individuele ontvangers zoals het Sennheiser Tourguide System. Eén of twee audiobeschrijvers nemen plaats in een (technische) ruimte met zicht op de voorstelling (rechtstreeks of via schermen) en geven tussen de dialogen meer informatie over wat er zich op de scène afspeelt.
Benodigdheden: een afgesloten ruimte met zicht op de scène en beschikbaarheid van het zaalgeluid, 2 broadcast koptelefoons met microfoon, mengpaneel en koptelefoonversterker, zender, antennevlag indien grotere afstanden en voldoende individuele ontvangers met koptelefoon voor de blinden of slechtzienden.

Audiobeschrijving bij film en TV (Earcatch)

Wat?

Audiobeschrijving wordt ook meer en meer aangeboden bij film en televisie. Zo biedt VRT audiobeschrijving aan bij een aantal reeksen op het Eén+ / Ketnet - kanaal. Nederlandstalige films die gesubsidieerd worden door het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) moeten sinds 2016 die audiobeschrijving ook verplicht aanbieden. Momenteel gaat dit vlot via de app Earcatch. Met deze app kan je de audiobeschrijving vooraf downloaden en start de beschrijving automatisch op bij het starten van de film.

Technisch?

Met elke recente smartphone kan je de app en de audiobeschrijving downloaden. Eens de film start, wordt de audiobeschrijving gesynchroniseerd en kan de blinde of slechtziende persoon die via een koptelefoon beluisteren. Mits een aansluiting op een geluidsinstallatie kan je de audiobeschrijving ook vlot voor een volledige zaal afspelen. (www.earcatch.be)

Beeldentolken - Multisensoriële tentoonstelling - Voeltoer

Ook bij tentoonstellingen kan je inspanningen leveren om deze toegankelijk te maken voor personen met een handicap: beeldentolken zijn vrijwilligers die een blinde of slechtziende persoon begeleiden door een tentoonstelling en hen uitleg geven over wat er te zien is en bepaalde elementen laten aanraken. Heb aandacht voor de verschillende zintuigen bij de opbouw van je tentoonstelling: beelden, geluiden, geuren, voelelementen, doe-opdrachten… zorgen voor een actievere tentoonstelling voor personen met een handicap maar zijn evengoed voor andere bezoekers een meerwaarde voor je tentoonstelling.

Ringleiding

Wat?

Een ringleiding filtert storende omgevingsgeluiden weg en zorgt voor een beter geluid voor personen met een hoorap-

NTGent heeft een jarenlange traditie in het toegankelijk maken van theatervoorstellingen. Op regelmatige basis bieden zij voorstellingen aan met faciliteiten voor personen met een beperking: voelstoelen, ringleidingen, audiobeschrijving en tolken Vlaamse Gebarentaal. NTGent ontwikkelt op dit moment, samen met Inter en het kabinet Gelijke Kansen in Vlaanderen, een mobiele app waarin je alle info vindt over het theatergebouw, de voorstelling, het gezelschap. In de app worden ook een aantal faciliteiten voor personen met een beperking verwerkt: een tekstweergave van het gesproken geluid en filmpjes met een inleiding in Vlaamse Gebarentaal of audiobeschrijving.

paraat of cochleair implantaat (CI). Zij moeten hun toestel op de T-stand zetten en zich in de voorbehouden zone bevinden. Het geluidssignaal wordt aangesloten op een ringleiding-versterker. Deze versterker zendt het geluidssignaal door een kabel (de ring). Door middel van inductie ontvangt het hoortoestel het signaal uit de ringleiding. Er bestaan ook gelijkaardige systemen via radiosignaal (FM) of bluetooth maar hiervoor is dan een extra ontvanger nodig.

Technisch?

Een ringleidingversterker wordt aangesloten op de geluidsinstallatie. Vanaf de versterker vertrekt een draad die in een lus wordt gelegd. Binnen deze lus kan iedereen met een hoorapparaat met een T-stand het geluidssignaal rechtstreeks op het apparaat ontvangen. Er bestaan ringleidingen voor kleine en voor grote oppervlaktes. Zo'n ringleiding kan zowel vast als tijdelijk worden voorzien.

De soundshuttle is een ringleiding die aan een balie wordt geplaatst. De spraak van de baliemedewerker wordt versterkt door de soundshuttle en naar het hoorapparaat of CI van de slechthorende persoon gestuurd.

Er bestaan ook individuele ringleidingen (bijvoorbeeld de CM1-toestellen). De persoon met een hoorapparaat of CI draagt een kleine ontvanger rond de nek. De spraak van mensen in zijn omgeving wordt zuiver doorgestuurd naar het hoorapparaat via een kleine zender die rond de nek van de spreker hangt (bv. bij een lezing), op tafel staat (bv. bij een groepsdiscussie) of aan de geluidsinstallatie is gekoppeld.

Tolken Vlaamse Gebarentaal

Wat?
Een tolk vertaalt gesproken taal naar Vlaamse Gebarentaal (VGT) en omgekeerd. Op die manier kunnen dove of slechthorende personen met kennis van VGT volgen wat er te horen is. Een tolk Vlaamse Gebarentaal kan ingezet worden in elke situatie waar er (Nederlandstalige) communicatie is tussen een horende en dove persoon: rechtstreekse gesprekken, voorstellingen, concerten...

Technisch?
Als je tolken voorziet op je evenement, dan schakel je deze mensen ook best in bij het onthaal van de dove personen. Zij hebben vooraf ook informatie (teksten, script, achtergrondinfo) nodig om zich goed te kunnen voorbereiden.
Bij een voorstelling of concert kan je er voor kiezen om die tolken net voor of op de scène te zetten. Zorg ook voor een tweepunts belichting zodat de tolken, gebaren en mimiek goed te zien zijn. Bij grotere evenementen kan je deze tolken ook in een aparte ruimte plaatsen en werken met schermen.

Boventiteling en schrijftolken

Wat?
Met boventiteling zet je gesproken tekst en andere auditieve informatie om in een geschreven vorm. Je kan dit aanbieden door een tekstbalk in of boven het decor te plaatsen. Meestal wordt boventiteling geheel of gedeeltelijk op voorhand geprogrammeerd.
Een schrijftolk typt alles wat er gezegd wordt en geeft info over geluiden die de sfeer bepalen. Zij werken bijna altijd live: deze techniek is dan ook zeker zinvol bij studiedagen en congressen.

Technisch?
Je kan dit aanbieden door een tekstbalk of projectiescherm in of boven het decor te plaatsen. Zorg dat deze niet al te hoog hangt, zodat je in één oogopslag zowel de scène als de tekstbalk kan zien.

Voelstoelen

Wat?
Een voelstoel is een groot kussen dat je op een stoel kan plaatsen en dat geluid omzet in trillingen. Zo kunnen doven en slechthorenden muziek en andere geluiden voelen.

Technisch?
Je kan de kussens op ongeveer elke stoel plaatsen. De versterker wordt aan de geluidsinstallatie gekoppeld en zet het geluid om in trillingen. De dove persoon kan de intensiteit van de trillingen zelf bepalen via een afstandsbediening.

Assistenten

Je kan personen met een beperking ook altijd bijstaan door vrijwilligers te voorzien die hen assisteren. Die medewerkers kunnen assistentie verlenen als de personen met een beperking dat vragen, correcte info geven over de aanwezige faciliteiten en toezien op het correcte gebruik van de voorzieningen.

De mogelijkheden om je voorstelling of evenementen toegankelijk te maken voor personen met een beperking zijn breed en beslaan zowel wat op de scène gebeurt, als buiten het theater. Wil je hiermee verder aan de slag? Dan kan Inter je hier zeker in bijstaan. Zowel door middel van advies, vorming als met concrete ondersteuning bij je evenementen.
Inter kan heel wat inspanningen van je overnemen, verhuurt materialen (ringleidingen, materialen voor audiobeschrijving, voelstoelen, …) en heeft een poule van honderden vrijwilligers die kunnen ingezet worden tijdens evenementen. Je vindt meer info via www.inter.vlaanderen en voor vragen kan je aankloppen bij thomas.desmet@inter.vlaanderen. ■

Inter is een expertisecentrum in toegankelijkheid en Universal Design en geeft bouwkundig toegankelijkheidsadvies van ontwerp tot realisatie, maakt evenementen toegankelijk, geeft vormingen, adviseert overheden en doet onderzoek naar de toegankelijkheidssituatie in Vlaanderen.

Een organisatie van vakverenigingen:

febelux.com association for the live communication industry

BESA BELGIAN EVENT SUPPLIER ASSOCIATION

DÉ BEURS VOOR AL WIE PROFESSIONELE EVENEMENTEN ORGANISEERT.

De producten en diensten van **meer dan tachtig exposanten** dagen uit om anders over events te denken. Minder stress, meer efficiëntie. Klinkt als muziek in de oren? Markeer dan **woensdag 19 en donderdag 20 april** in je agenda voor **de eerste editie van The EC Days in ICC Gent**.

Meer informatie op **www.ecdays.be**

OISTAT NIEUWS

Het wordt weer een drukke zomer. Behalve de gebruikelijke beurzen, zijn er weer flink wat conferenties en meetings. Een overzicht:

Pro Light + Sound beurs
4 – 7 Apr 2017
Frankfurt, Duitsland
www.prolight-sound.com

CITT Expo - Scène 2017
Wednesday, 12 Apr 2017
Montreal, QC, Canada
http://www.citt.org/ExpoScene.html

NAB Show
22 – 27 Apr 2017
Las Vegas, NV, USA
www.nabshow.com

PLASA Focus Leeds 2017
09-10 May 2017
Leeds, Groot-Brittannië
http://leeds.plasafocus.com

Showlight 2017
20 – 23 May 2007
Firenze, Italië
www.showlight.org

OISTAT Technology Commission Meeting
25 – 27 May 2017
Novi Sad, Servië
http://www.oistat.org/Item/list.asp?id=1257

ABTT Theatre Show
7 - 8th June 2017
Londen, Groot-Brittannië
http://www.abtttheatreshow.co.uk/

Stage/Set/Scenery 2017
20 – 22 Jun 2017
Berlijn, Duitsland
www.stage-set-scenery.de

World Stage Design 2017
1 – 9 Jul 2017
Taipei, Taiwan
www.wsd2017.com

IFTR Scenography Working Group 2017 conference 'Unstable Geographies, Multiple Theatricalities'
10 – 14 Jul 2017
São Paulo, Brazilië
www.iftr.org/conference

II International Conference on Architecture, Theatre and Culture
17 – 21 Jul 2017
Rio de Janeiro, Brazilië
www.arquiteturateatroecultura.com.br

Theatre and Performance Design Pedagogy Conference: Best Practice and Strategies for the Future
19 – 20 Jul 2017
London, Groot-Brittannië
www.arts.ac.uk/about-ual/theatre-network

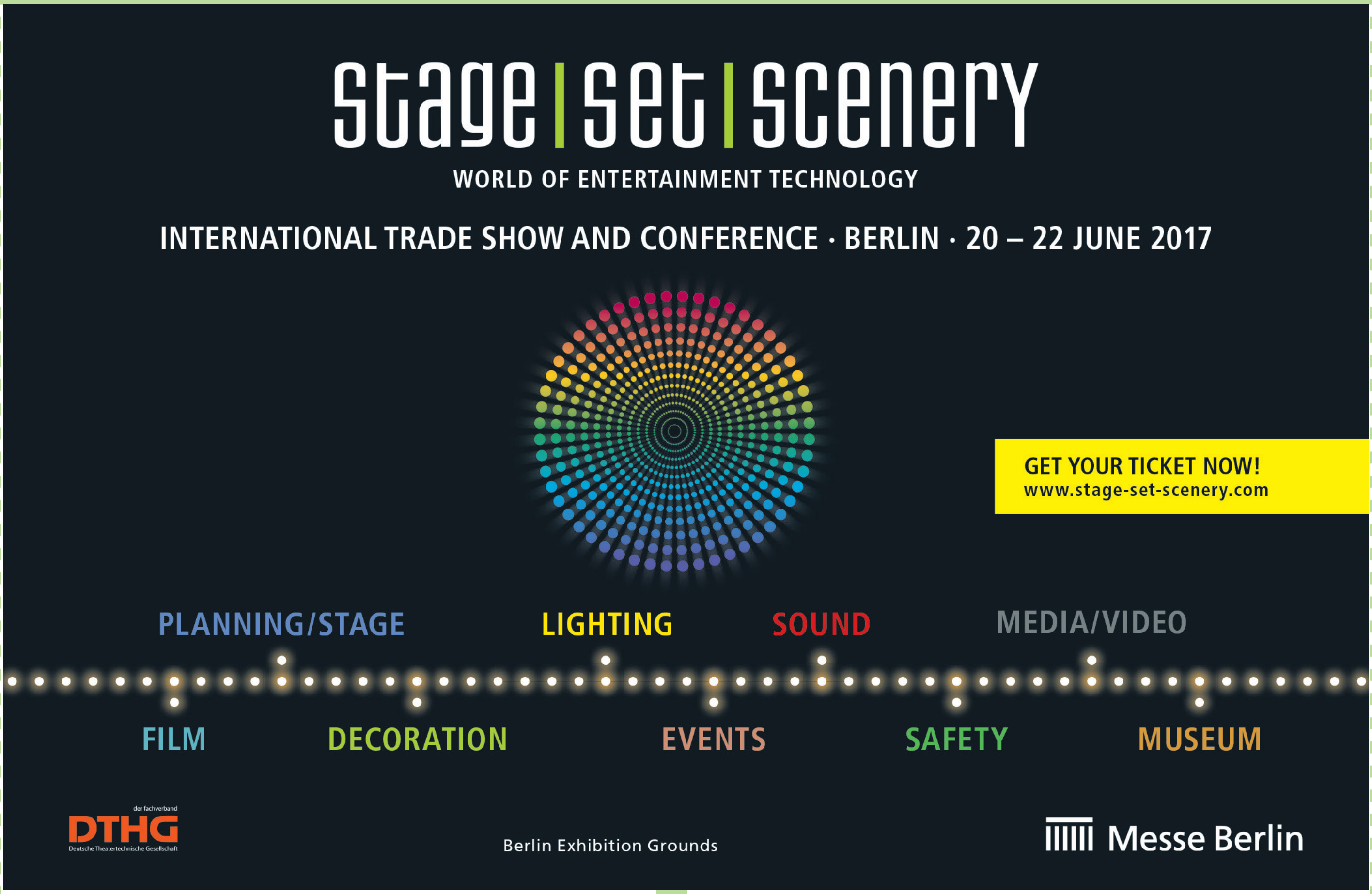

AGENDA

03 | 04 | 17

STEPP Cursus Beeld- en Videotechnieken bij Auvicom (Halle) i.s.m. OpenDoek

Deze basiscursus organiseert STEPP in samenwerking met OpenDoek met als doel technici meer vertrouwd te maken met het gebruik van videotechnieken in theater.

Docenten: Jan Strickx en Bart Van Den Daele.

19 - 20 | 04 | 17

Event & Communication Days te ICC (Gent), georganiseerd door BESA & Febelux

De Event & Communication Days richten zich op alle professionals (corporate event managers, marketingverantwoordelijken, event agentschappen…) die in hun job bezig zijn met het op touw zetten van evenementen. Met aandacht voor B2B, B2C en beurzen.

24 | 04 | 17

Cursus Vectorworks | Spotlight te SFP (Brussel), georganiseerd door SFP

Vectorworks is een CAD-programma dat wordt gebruikt voor het tekenen, ontwerpen, presenteren en modelleren in 2D en 3D. De standaardversie kan worden aangevuld met verschillende modules. Een van deze specifieke aanvullende modules is Spotlight, software voor events en entertainment, film, televisie en theater. Met deze CAD-software teken je 2D-lichtplannen op schaal en decorplannen, tot zelfs volledige decorsets in 3D.
Van bij het begin van de cursus wordt gewerkt aan het tekenen van een theater inclusief technische infrastructuur, om aan het eind van het traject dit theater volledig in 3D te kunnen visualiseren met licht en decor.

08-12 05 17

Elementaire Hijstechniek in de Entertainment & Theater georganiseerd door LGO
Een unieke, vijfdaagse cursus, waarin de theoretische kennismaking met wet- & regelgeving en met genormaliseerde materialen en methodes bij het uitvoeren van hijswerkzaamheden in concertzalen, theaters, evenementenhallen, expo- & beursgebouwen, tv- & filmstudio's enz. centraal staat.

12-13 06 17

Rigging – voorbereiden en uitvoeren in deSingel (Antwerpen) georganiseerd door LGO
De tweedaagse cursus is een praktijkvervolg op de cursus 'Elementaire Hijstechniek', waarin aspecten van het gebruik van industriële - en klimtakels uitgebreid aan de orde komen.

18 09 17 - 20 11 17

Basisopleiding preventieadviseur in de podiumkunsten (niv. 3) georganiseerd door SFP
Het besef van het belang van een degelijk preventiebeleid rond veiligheid en welzijn is wel degelijk aanwezig bij de meeste organisaties in de sector, maar de kennis om dit om te zetten in de praktijk is niet altijd (voldoende) aanwezig. De reglementering terzake is bovendien soms moeilijk te begrijpen of onvolledig, en niet altijd eenvoudig toe te passen omwille van de specificiteit van de sector. Een betere expertise en visie om een degelijk risicobeheer te implementeren is noodzakelijk.

In 2014 kon het SFP een projectmedewerker veiligheid aanwerven, met middelen uit het VIA voor de kunsten. Toni Dohogne werkte een tool uit op maat van de sector om het administratief beheer van het veiligheidsluik te vereenvoudigen.
Daarnaast organiseerde het SFP in 2015, in samenwerking met een aantal externe partners, de eerste editie van een basisopleiding tot preventieadviseur op maat van de sector (niv. 3). Dit traject werd herhaald in 2016, en wordt opnieuw aangeboden in het najaar van 2017.

PRODUCTNIEUWS

Auvicom
Auvicom opent webwinkel. De Auvishop – want zo heet hij - is bedoeld voor professionele klanten.
Je vindt er alle mogelijke accessoires voor je audiovisuele projecten en events. In de rubriek beamerlampen vind je een database met alle mogelijke reservelampen voor video- en dataprojectoren.

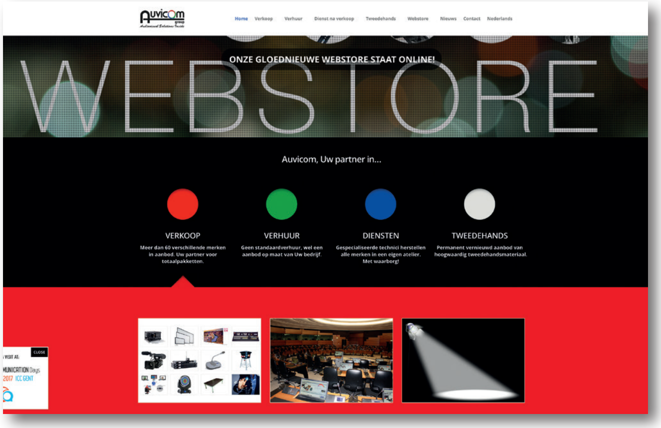

Controllux
Anolis Ambiane Downlight
De Ambiane is een armatuur geschikt voor algemene verlichting, sfeerverlichting en accentverlichting. Verkrijgbaar in o.a. RGBW en variabel wit met
diverse uitstralingshoeken. De Ambiane heeft geen UV of IR straling, is conventioneel gekoeld en is zowel DMX als DALI aanstuurbaar.
ANOLIS is de architecturale divisie van ROBE.

BEDRIJFSLEDEN

Amptec
Pro Audio- en Videosystemen: levering, installatie, bekabeling, maatwerk, service & support
Duifhuisweg 11
Industriezone "Het Dorpsveld"
B-3590 Diepenbeek
Belgium
Tel. : +32 (0) 11 28 14 58
Fax : +32 (0) 11 28 14 59

Apex
Schoebroekstraat 62
3583 Beringen-Paal
België
Tel.: +32(0)11 21 24 32

Audio XL
Industrieterrein II nr. 14
3290 Diest België
Tel.: +32 13 670 890

Audiosense
Stroobantsstraat 48b
1140 Evere
België
Tel.: +32 (0)2 241 40 02

Bose N.V.
BOSE PROFESSIONAL is fabrikant van luidsprekers, versterkers en DSP om geluid te versterken in theaters, concertzalen, congresruimtes, auditoriums en andere toepassingen
Bose NV
Limesweg 2
3700 Tongeren
België
Tel.: 012/39 08 10

Controllux BVBA
Meer dan 45 jaar ervaring met de beheersing van licht in de ruimste zin van het woord
Ambachtsstraat 2B
B-2450 Meerhout
België
Tel. : +32 (0)13 480 600
Fax : +32 (0)13 480 609

Electric Sound
Radioweg 5
1324 Almere
Nederland

Face
Hoek 76
2850 Boom
België
Tel.: +32 3 844 67 97

ICARUS, flightcases & decor facilities bvba
One stop shop voor top kwaliteit flightcases op maat en technisch facilitaire decorbouw
Ondernemersstraat 6
B-2500 Lier
Belgium
Tel.: +32 3 4919789
Fax : +32 3 491 97 80

Joystick Audio
Leverancier van hoogwaardig geluid voor theater met focus op superieure audio kwaliteit,
installatie, bekabeling op maat, optimale ondersteuning en service, eigen repair lab.
Luchterenstraat 25 A

9031 Drongen
Belgium
Tel: +32 (0) 9 236 37 18
Fax: +32 (0) 9 236 37 19

M-Pro Benelux
Bedrijvenstraat 4501-4503
3800 Sint-Truiden
België

PBTA B.V.
Grootste adviseur in de Benelux voor theater, concertzaal en poppodium: akoestiek, licht, geluid, stoelen, tribunes, zichtlijnen, hef- en hijsinstallaties, video, logistiek, etc. kortom, voor alles wat van een gebouw een cultuurhuis maakt.
Runmolen 3
5404 KP Uden
Nederland
Tel.: +31 413 264 344

PRG Belgium
PRG is supplier of entertainment and event technology to a wide range of markets, including corporate events & trade shows, concerts, special events, theatre, television & film.
Industriezone Hambos Vaartdijk 6
3150 Tildonk
Belgium
Tel.: +32-016-61-53-00
Fax: +32-016-60-88-61

Sennheiser
The pursuit of perfect sound
Sennheiser Belux BVBA
Doornveld 22
1731 Asse/Zellik
België
Tel.: +32 (0)2 466 44 10
Fax: +32 (0)2 466 49 20

Showtex
ShowTex is wereldwijd leider in het bedenken, produceren en installeren van de meest innovatieve vlamwerende podiumdoeken en ophangsystemen voor theaters en evenementen.
Oude Gentweg 100
B-2070 Burcht (Antwerp)
Belgium
Tel.: +32 3 236 84 40
Fax: +32 3 236 23 02

Shure Distribution Benelux
Jan Emiel Mommaertslaan 20A
1831 Diegem
Belgium
Tel.: +32 (0) 2 704 91 50

StaPoTech
Advies, ontwerp en realisatie van podiumtechnische installaties
Rodenrijt 80
3930 Hamont-Achel [B]
Tel.: +32(0)11-667894
Fax : +32(0)11-667895

Theateradvies bv
Theateradvies bv ontwerpt theaters, concertzalen, popzalen en musea met oog voor publiek, artiesten en techniek: innovatief, effectief, functioneel, gebruiksvriendelijk, duurzaam en veilig.
Herengracht 160
1016 BN Amsterdam
Nederland
Tel.: +31 (0)20 627 2248

Wolec Electronics
Leuvensesteenweg 181
1932 Sint-Stevens
België
Tel.: +32(0)2 720 02 18

XLR Pro
Rue Pierre Strauwenstraat 24
1020 Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 520 08 27

IN MEMORIAM STEFAN JANSEN

Donderdag 16 maart is een onwezenlijke dag voor ons. We kregen die ochtend het bericht dat één van onze collega's, Stefan Jansen, is overleden. Enkele weken geleden viel hij met de fiets maar ondanks zware letsels leek hij aan de beterhand. Zijn vechtlust was ons welbekend. Nu slaat het bericht ons met verstomming. Stefan, 1e inspiciënt bij NTGent en theaterbeest pur sang, toerde met onze voorstellingen door binnen- en buitenland. Hij tilde het rock-'n-roll gehalte van producties op een hoger plan, had een hart voor het huis en liet van zich horen wanneer het hem niet zinde. Ruwe bolster, peperkoeken hart. Hij laat een stilte achter in de coulissen van alle theaters waar hij langskwam, en vooral hier in NTGent. Stefan, we missen je.

COLOFON

CONTACT
STEPP vzw
Sainctelettesquare 17
1000 Brussel
T: +32 2 203 92 06
E: info@stepp.be
W: www.stepp.be

MISSIE
STEPP vzw is het steunpunt voor de producerende, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector. De organisatie is het aanspreekpunt actuele ontwikkelingen op het vlak van techniek, scenografie, architectuur, veiligheid en opleidingen in de culturele sector en haar zeer diverse subsectoren. STEPP vzw bundelt de krachten van de gehele sector om een constante uitwisseling van expertise teweeg te brengen. De organisatie is gesprekspartner in diverse comités, en organiseert op regelmatige tijdstippen studiedagen, symposia, netwerkmomenten en opleidingen.
STEPP vzw is lid van OISTAT en benadrukt daarmee het internationale kader van de hedendaagse culturele sector.

ACTIVITEITEN
STEPP vzw organiseert regelmatig bijeenkomsten in de vorm van symposia, informele meetings en workshops. Daarnaast bieden zij een uitgebreid cursusprogramma aan. Verdere informatie en een overzicht van de activiteitenkalender vindt u op onze website www.stepp.be.

TARIEVEN
STEPP leden krijgen alle 3 maanden het STEPP magazine gratis in hun bus. Daarbovenop krijgen onze leden korting bij alle STEPP activiteiten, en bij een aantal partnerorganisaties.
Lidmaatschap (1 jaar): 48,00 EUR
Bedrijfslidmaatschap (1 jaar): 480 EUR
Groepslidmaatschap (1 jaar):
130 EUR / 260 EUR / 480 EUR
Student (1 jaar): 24,00 EUR
STEPP magazine (1 jaar): 40,00 EUR

Meer informatie op onze website www.stepp.be

cc BY NC SA

DUURZAAMHEID
STEPP vzw zet zich in voor een duurzame cultuursector. Dit uit zich in al onze activiteiten en opleidingen.
STEPP is daarnaast ook partner in een aantal duurzaamheidsinitiatieven van partnerorganisaties.
STEPP vzw wil zo een motor zijn voor een duurzame cultuursector.

STEPP magazine #23

Bijdragen: Bert Moerman, Glenn Willems, Roel Proesmans, Ivo Kersmaekers, Thomas Desmet
Eindredactie: Jan Decalf
Corrector: Bert Moerman
Vormgeving: Jo Klaps, brusselslof.be
Cover: Jean Davister
Druk: Drukkerij Paesen

STEPP magazine wordt gedrukt op 100% FSC gecertificeerd papier.
Eenheidsprijs: 12,00 EUR. Alle vorige nummers zijn beschikbaar op bestelling via www.stepp.be

BIJDRAGEN
Indien je zelf tekst of foto's wil bijdragen voor een volgend nummer, kan je contact opnemen met de redactie: magazine@stepp.be. De verschijningsdata van het STEPP magazine zijn 15/3, 15/6, 15/9 en 15/12.

ADVERTEERDERS
Amptec, Auvicom, Bose, Controllux, ETC, Joystick, PRG,Sennheiser, Showtex, Stapotech, Verbiest

Voor informatie over advertentiemogelijkheden mag u ons contacteren op sponsoring@stepp.be

Jaargang 6
Nr.23 – Maart 2017
STEPP Magazine is een uitgave van STEPP vzw.
Verantwoordelijke uitgever: Frankie Goethals.

Deze uitgave wordt ter beschikking gesteld overeenkomstig de bepalingen van de Creative Commons Public License, Naamsvermelding – Niet Commercieel - GelijkDelen België 3.0, http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.nl

New from DiGiCo

SD12

SETTING A NEW STANDARD

Predictably Stunning

In 2015, DiGiCo launched its compact S-Series, which boasted a modern workflow at an affordable pricepoint; last year, the whole SD Range became much more powerful thanks to the introduction of Stealth Core 2 Software across the board; now, in DiGiCo's 15th year, meet the new and predictably stunning SD12.

The new DiGiCo SD12 doesn't just re-write the book on compact multi-application consoles, it simply rips it up and starts again.

www.digic.biz

Main Features

- 72 input channels with full processing
- 36 aux/grp busses with full processing
- LR / LCR bus & 12 x 8 Matrix
- 12 FX processors & 16 Graphic EQs
- 119 Dynamic EQs, 119 Multiband Compressors, 119 DiGiTuBes
- Advanced surface connectivity with optional DMI cards
- UB MADI & optional Optics

DiGiCo

AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - B-3590 Diepenbeek - Belgium
http://www.amptec.be - sales@amptec.be
Tel: +32 (0) 11 28 14 58 - Fax: +32 (0) 11 28 14 59

VERBIEST

zelfrijdende
hoogwerker

- 9.5m werkhoogte
- 880 kg
- 125 kg hefcapaciteit

VRAAG EEN DEMONSTRATIE OP LOCATIE

hoogwerkers - montageliften - luchtliften

VERBIEST nv. • Industriezone "Berkenhoek" • B-2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
Tel.: +32 15 75 49 59 • Fax: +32 15 75 62 88 • www.verbiest.be • info@verbiest.be

11001-004